

ИЗВЕШТАЈ

СРПСКЕ ВЕЛ. ГИМНАЗИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ

ЗА ШКОЛСКУ ГОДИНУ 1902—1903.

Прилог проучавању латинске синтаксе од професора Глише Лазића.

Школски гласи.

КЊИГА LI. ГОДИНА XLIV.

СР. КАРЛОВЦИ
СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА
1903. — 381.

Прилог проучавању латинске Синтаксе

од проф. Глише Лазића.

Међу најбоље и најсавршеније писце римске с обзиром на језик убрајамо с правом Цезара и Цицерона.

Велики државник и војсковођа, који је Римљанима Галију покорио, није се само одликовао као говорник и историчар, него и као врстан граматичар. Па као такав захтевао је од нас у две књиге Цицерону посвећене *de analogia* ово: *Habe semper in memoria atque pectore, ut tamquam scopulum sic fugias inauditum et insolens verbum* (Gellius I, 10, 4), с тога и назива *Fronto* тај спис *libri scrupulosissimi*.

Тих строгих начела и захтева и сам се савесно држао па је чак тако далеко ишао, да није хтео два израза употребити онде, где је могао с једним то исто постићи. По Цицерону (*Brutus* 72. 253.) сматрао је он *verborum delectus* као *originem eloquentiae* па у томе баш и лежи особито она *mira sermonis elegantia, cuius proprie studiosus fuit* (*Quint.* X, 1, 114).

Оних начела и оних захтева, којих се држао Цезар при писању — држао се и Цицерон и то теоретски у реторским списима, а и практично у својим дивним говорима и филозофским расправама. На једном месту *de orat.* III. 38, 153 лепо нам износи мишљење своје о застарелим изразима: „*Prisca fere ac vetusta ab usu cotidiani sermonis iam diu intermissa poetarum licentiae liberiora quam nostrae (i. e. oratorum)*, а тако исто на другом месту (*or.* 24, 80): *Sed etiam inusitata ac prisca sunt in propriis, nisi quod raro utimur*. Но ипак говорник Цицерон није тако у томе строг као историчар Цезар.

Овој двојници римских писаца посветили су своје знање и своје искуство на пољу латинске граматике многи одлични научари, чије радове мора сваки онај добро проучити ко хоће да се овим питањем бави. Но међу најодличније раденике с правом бројимо Jules-a Lebretona са списима својим *Études sur la langue et la grammaire de Ciceron*, Paris 1901. и *Caesariana Syntaxis quatenus a Ciceroniana differat*, Paris 1901.

Сву богату на том пољу књижевност немачку употребио је Jules Lebreton и он доста сретно и убедљиво полемисхе са најодличнијим раденицима на томе пољу као са R. J. Tyrell-ом (*The correspondance of M. Tullius Cicero* (Dublin 1885—1899), са H. C. Elmer-ом о *modus-у prohibitivus-у*, са Weisweiler-ом који је г. 1890. Paderborn написао учену и од немачке критике повољно примљену расправу „*Das lateinische participium futuri passivi*, са H. Blase-ом који је у *Archiv-у f. lat. Lexicographie* (IX 17 sq) написао интересантну расправу о конјуктиву презенса у погодбеној реченици, са ученим и духовитим Dittmar-ом (*Studien zur lat. Moduslehre* Leipzig 1897.), даље му је интересантна и духовита полемика са Gutsche-ом, Hale-ом, пок. Wetzel-ом о *consecutio temporum*, са Dräger-ом, Kühner-ом, пок. Wetzel-ом и Riemann-ом о конзекутивним реченицама и са пок. Em. Hoffmann-ом о временским партикулама.

Ово нека буде као прилог к' познавању најновије литературе на пољу изучавања лат. граматике т. ј. синтаксе а уједно као увод овоме моме додатку из лат синтаксе.

1. *Esse* са *in aliquo* употребљава се код Римљана да се означи каква телесна или душевна особина — тако кажу врло многи граматичари. Овде би се особито за превод са српског на латински могла додати и конструкција са *habere* и *possidere* н. пр. *Нер. Сім. 2, 1* (за ово место каже истина *Lupus* у издању *Непота: Habebat klingt vulgär statt esse in aliquo bei geistigen Eigenschaften* (*Madvig § 246 Anm. 1.*) али и *Cic. de oratore I, 89* пише *Demosthenem summam prudentiam summamque vim habuisse dicendi, de domo 101, Phil. 5, 38* а каже се и *esse apud aliquem Cic. Tusc. IV, 47, de leg. I 32, р. Cael. 12, de orat. III, 94, Liv. 22, 43, 2* и са обе препозиције (*apud* и *in*) заједно.¹

2. Српски израз „и то“ преводи се у лат. језику са „*et quidem* н. пр. *Cic. de nat. deorum I. § 17 nolo existimes me adiu-*

¹ *Cic. Brut. 152: Juris civilis magnum usum et apud Scaevolam et apud multos fuisse, artem in hoc uno.*

torem huic venisse, sed auditorem (adiutor-auditor *παρονομασία*) et quidem aequum; II, § 63 alia ratione et quidem physica; de off. I 42 multi et quidem cupidi; III, 117 utilitas et quidem summa. Исто тако стоји et quidem те се односи на мисао какву или на глагол у реченици н. пр. Cic Tusc. I, 76 *veniet tempus et quidem celeriter*; de off. III. 5 *saepe diximus et quidem cum aliqua querela*; Phil. V, 42 *magni honores habiti Pompeio et quidem iure*; Tusc. I, 26 *auctoribus uti optimis possumus et primum quidem omni antiquitate*; de fin. I, 28 *de physicis alias et quidem tibi declinationem atomorum probabo*.

3. Дали је добро рећи латински: *Nos trecenti coniuravimus*? Ја држим да је оно *pos* у неким граматикама излишно када знамо да Liv. II, 12, 15 пише: *Trecenti coniuravimus principes iuventutis Romanae*; Flor. 1, 10: *Idem trecenti coniuravimus Verg I 538: pauci vestris adnavimus oris*; Cic. fam. XIV, 1, 4: *Cum praesertim tam pauci sitis*; Liv. VI, 18, 5 *Numerate saltem, quot ipsi sitis* и још многи други примери говоре да не треба „*pos*“.

4. *Esse* у значењу (живети, бити, постојати) са адвербима или препозиционалним изразима употребљава Римљанин особито у конверзационалном стилу (упореди Schmalz Sall. Cat c. 20, Lat. Gram. у Handbuch-у Iw. Müller-a § 7 стр. 399 и M. Tullii Ciceronis epistolae von Süpfle — Voeckel — (Register стр. 467). Према овоме правилу наилазимо код неких граматичара и на овај пример: *Inceptum frustra fuit*. Истина да римски књижевник Салуст израз *frustra* радо употребљава и то са стварним субјектом „*inceptum*“ Jug. 7, 6; 61, 1. 93, 1; са *spes* Cat. 20. 2. Or. Macri 8; и са *id* Jug 71, 5; са *ea res* 73, 7; са *pauc* 112, 2 — са личним субјектом само 85, 6 — (упореди и Liv. II, 25, 2 и XXIII 30, 11 — но ја би ипак оно „*frustra*“ у класичном стилу заменио са адјективима *vanus* или *irritus*.

5. Код глагола интранзитивних, који показују кретање а особито код оних са *circum* треба да нам граматичари кажу да је ту акузатив зависио првобитно од *circum*, као што се то види најбоље из ових примера: Cic. Verr. IV. 41 *Diodorus circum patronos atque hospites cursare*; Cic. Att. VIII, 9, 3 *circum villulas nostras errare*; Hor. I. XIV, 19 *interfusa nitentis*

vites aequora Cycladas

и *freta vicinas intercurrentia turris epp. I. 3, 4*.

Hor. Serm, I, 3, 35 *turbá circum te stante*; Verg. Aen. I, 32 *errabant acti fatis maria omnia circum*.

6. Глаголе *utor, fruor, fungor* не треба бројати у *Verba intransitiva*, када се у *Gerundivum*-у употребљавају. Овако уче и Стегман, Шмалц и Шајндлер.

7. Глагол *exspecto* (очекујем) не налази се у многим грама-тикама да стоји и са *ut* а то је потребно особито за нашу српску младеж. Та како ће ученик превести н. пр. Чекам, да дође отац. *Exspecto* са *ut* код *Cic. p. Roscio Amerino 82 nisi forte exspectatis, ut illa diluam. in Cat. II. 27 exspectavit, ut id, quod latebat, erumperet, Caes. b. c. I, 6, neque exspectant, ut ad populum feratur.* О различној конструкцији глагола наћи можемо опширније у *Seuffert-Müller-a Kommentar-у zu Cicero's Laelius* стр. 308.

8. Уз *licet* са *Dat.* и *Infin.* стоји и предикативн номен обично у *Dativ*-у. То је правило код старијих римских књижевника, кога се и Цицерон у већини случајева држи — док нам напротив Цезар пружа само један сигуран пример за ову конструкцију *b. Gall. V, 41, 6 licere illis . . . incolumibus discedere.* Много ређе долази предикативни номен у *Акuzатив* и то код Цицерона само двапут сигурно *pro Balbo 12, 29: si civi Romano licet esse Gaditanum* и *ep. IX, 14, 14, 6: ne licet quidem tibi non tui similem esse.* Овде је дакле изједначење падежа изостало. А код Цезара наилазимо на ову појаву двапут: *VI, 35, 8 quibus licet iam esse fortunatissimos* (читање *Meusel-Kuebler*-ово) и *3, 1, 1 quo (anno) . . . ei cansulem fieri liceret.* Опширну расправу о „*licet*“ наилазимо у *Archiv-у f. lat. Lexicographie XI, p. 21 ff* написао *Lease.*

9. Речца „*aut*“ у латинском језику преводи се често са нашим српским „*и*“ или се никако и не преводи. Са „*и*“ преводимо ове примере: *Liv. I c. 1 unde aut quo casu domo profecti, ib. c. 18 aut quo linguae commercio? Verg. Aen I 369 sed vos qui tandem, quibus aut venistis ab oris? Caes. b. G. I 40 quid tandem vererentur aut cur de sua virtute desperarent? (Ad vocem „despero“, Акuzатив уз despero изгледа да је подређеније природе, с тога бих писао у синтакси да се слаже са *de* често и са *Dativom*). *Cic. Lael. § 17 sed quis ego sum? aut quae est in me facultas?* За „*aut*“ упореди *Süpfle, Anleitung zum Lateinschreiben II § 15, Z 2; Radtke, Materialien zum Übersetzen aus dem Deutschen in's Lateinische S. 112* и *Schmidt Thumser Gramm. § 407 b.**

10. Употребу синтактичну „*tantum abest, ut — ut*“ треба у опће изоставити и с тога, што се по *Merguet*-у у свима говорима Цицероновим налази само трипут, а и Цезар је нема па место

те употребе унети у граматiku само конструкције са *ita non, adeo non (nihil) — ut и non modo non — sed (verum) etiam (sed ne — quidem.)* Nep. XXIV, 2, 4: *A multis tentatus non modo nullum detrimentum existimationis fecit, sed quoad vixit, virtutum laude crevit; X, 8, 5 Ille hac religione non modo non est deterritus, sed ad maturandum concitatus est. XVII, 8, 2 . . . ut eorum ornatus non modo in his regem neminem significaret, sed homines esse non beatissimos suspicionem praeberet.*

XVIII, 4 . . . non modo non ituras, sed simul cum nuntio dilapsuras. Упореди још и XX, 1, 4 и XIX, 2, 5.

Многи граматичари тврде, да је *nec* уз Prohibitiv после афирмативне главне реченице реткост, док напротив Draeger I 287 износи примере баш из Цицерона н. пр. *Planc. 12. rep. I 3 — ep. I, 9. 19. Att. X 18, 2. XII 23, 3* а овима би се могли и ови додати: *Cic. de orat. III, 44 hanc sequamur nec solum rusticam asperitatem, sed etiam peregrinam insolentiam fugere discamus; Att. III, 8, 4, de off. I 92. I 134. II 3. de fin. II 41. Cael. 14. Sest. 143 Att. XIII 22, 5. XV, 27. 3.* Код прохибитивног конјуктива другог лица стоји свакако *nec* ако напред не стоји забрана већ са „*ne*“.

12. Правила о конгруенцији, када имамо више субјеката — особито што се рода тиче, нису у свима граматикама тачно и јасно означена. Оне уче обично, да код имена лица неједнаког рода предикат долази у плурал мушког рода, код имена ствари неједнаког рода неутрум плурала. Оваково правило изгледа да вреди највише за *pronomen*: *Apollo et Diana, quorum* (*Cic. Verr. V. 185* и т. д.) Особито се у класичној прози треба чувати овакових примера: *Pater et mater mortui sunt, murus et porta de coelo tacta erant, Athenae clarissima urbs Graeciae fuerunt* или *fuit* (упореди *Caes. b. Gall. IV, 1, Sueborum gens est longe maxima et bellicosissima* а не *Suebi gens sunt* или *est VI, 16, 1 Natio est omnis Gallorum admodum dedita religionibus; Цицерон истина каже urbem Syracusas maximam esse saepe audistis Cic Verr. IV. 117* али не каже *urbs Syracusae maxima est* или *sunt*) и *Corioli oppidum captum* (*Liv 2, 33, 9. 36, 10, 11*) и у Цезару б. с. II, 19, 5 *Carmonenses quae est longe firmissima civitas, . . . cohortes eiecit.*

Место *murus et porta de coelo tacta erant* писао би Цицерон и Цезар по најближем субјекту *tacta erat*. Упореди *Cic. de rep. IV, 14 quam contrectationes et amores soluti et liberi; de nat. deorum I, 66: ex his effectum esse coelum et terram. III. frgm. 2 ed. C. F,*

W. Müller: terra et aqua et aer et ignis a deo factus est; Acad. II, 65 non modo stultitiam meam, sed etiam mores et naturam condemmandam puto. Ако су субјекти неједнаког рода апстрактне ствари или чисто неки појмови онда обично долази Neutrum плурала, као што нам сведоче ови примери: Cic. Tusc. II, 31 Turpitude peius est quam dolor. II, 35 labor et dolor finitima sunt. (Појмови!)

Honores et divitiae incerta et caduca sunt. Temeritas et inconstantia fugienda sunt. Лепо каже Цицерон а и пример је за Синтаксу згодан у спису de off. II 20: interitus, clades, invidiae, expulsionones, calamitates, fugae rursusque secundae res, honores, imperia, victoriae, quamquam fortuita sunt etc. Упореди и расправу лепу о овој партији од Anz-a, Programm Quedlinburg 1884, NJB 1888. стр. 768 и Reisig Vorlesungen § 185.

13. Omnibus videmur recte fecisse, quod amici causam defenderimus (defendimus.) Да ли је боље defenderimus или defendimus, као што пише Сајферт Фрис у последњем издању? Ако се defenderimus сматра као мисао субјектова, онда треба да остане, а ако је то какав факат, независан од ма чијег мишлења, онда треба писати defendimus.

14. Да ли је глагол sinere у примеру: Suebi ad se vinum importari omnino non sinunt — оправдан? Није само за то, што га нема у Цезару — с тога је и Meusel из рукописа β класе прихватио читање „patiuntur“.

15. Infinitivus Futuri Passivi састоји се из супина и iri (а то је Pass. од ire) — тако уче ученици у нижим разредима. Већ у вишим — особито у шестом — можемо им ради бољег схватања изнети ове примере Sall. Cat. c. 46, 4 qui seque remque publicam obstinatis animis perditum irent, Sall. Jug. 68, 1: cum maxima cura ultum ire iniurias festinat, ib. c. 85, 42 bonorum praemia ereptum eunt, Tac. Ann. IV, 1 5 nunc originem mores, et quo faciuore dominationem raptum ierit, expediam. IV, 66, 10 suum sanguinem perditum ibat, IV, 73, 15 neque dux Romanus ultum iit, VI, 36 Mox Artabanus tota mole regni ultum iit, XII, 45, 5 eamque iniuriam excidio ipsius ultum iturum, XIII, 17. 20 illusum isse pueritiae Britannici Neronem; XV, 1 spretum Arsacidarum fastigium ire ultum volens, XV, 49 contumeliam ultum ibat. Осим тога најлазимо чешће на ове изразе у римских писаца oratum и oppugnatum ire поред стереотипног у граматикама subitum eo. Изнесемо ли пред ученике овакове примере то ће они не само лакше схватити употребу Infinitiv-a Fu-

turi Passivi него ће им и Supinum после глагола ire бити разумљивији.

16. У независни конјунктив убраја се и Coniunctivus concessivus (негација ne) показује допуштање. Код већине граматичара каже се да су му времена Praesens и Perfectum. Ово је истина најобичније но ми најлазимо и на друга времена баш код најкласичнијег римског писца а то је Цицерон. Ово је и Kühner опазио а Dr. Hermann Lattmann у спису своме „de Coniunctivo latino стр. 19 etc. даје му за право. Тако н. пр. Cic. de off. III, 75 dares hanc vim M. Crasso, ut digitorum percussione haeres posset scriptus esse, qui re vera non esset haeres; in foro mihi crede saltaret, па то место преводи Kühner добро овако: aber setze den Fall, man hätte dem Crassus diese Gewalt gegeben.

Tac. Ann. III, 11 Satis cohiberet ac premeret sensus suos Tiberius; haud alias intentior populus plus sibi in principem occultaе vocis aut suspicacis silentii permisit.

Латман преводи ово место овако: Angenommen auch, Tib. wusste seine Gesinnung gut zu verstecken, — das Volk erlaubte sich jetzt doch mehr als sonst gegen den Fürsten и т. д. И са плусквамперфектом имамо примера и то Cic. Sest. 43 Vicissent improbos boni, fortes inertes, interfectus esset is, qui hac una medicina sola potuit a rei publicae peste depelli; quid deinde? Quis reliqua praestaret?

Овај конјунктив concessivus стоји и са конјукцијама ut и licet, а глагол се мења на почетку одмах. Врло лако тумачи ово ut Lattmann (стр. 21) па каже „Neque tamen dubium videtur, quin hic sensus non tam in illa particula Ut insit (као што би ко могао мислити), quam in ipso coniunctivo omissa etiam Ut particula“. Осим примера са конјунктивом презенса и перфекта са ut наводи и ове са ut и то са imperfectoма н. пр. Cic. Verr. Qui poterat quicquam eius modi dicere? Ut homo tarpissimus esset impudentissimeque mentiretur, hoc diceret, Quinct. 3 ut summa haberem cetera (at non habebam, vult intellegi), temporis certe vix satis habui; Tull. 54 verum ut esses durissimus, agi quidem usitato iure potuit, Sex. Rosc., 108 nonne satis fuit iis gratias agi, denique, ut perliberaliter ageretur, honoris aliquid haberi? cf. quae antecedunt: quam ob causam a Chrysogono tantis praemiis donabantur? На једном месту код Цицерона налазимо и Coniunct. plsqpf. и то: Mil. 46 Ut neminem alium nisi, T. Patinam. . rogasset, scire potuit.

Ко жели да проучи ово питање у опће о конјунктиву, томе препоручујемо спис Латманов.

17. У Синтакси г. Др. Јована Туромана, четвртом издању Београд 1899. случајно је изостављено *Cum adversativum*, с тога држим да не ће бити излишно особито за наше ученике, ако наведем да се у српском језику преводи са: а, док, докле, док на против и додам ова три примера: *Caes. bell. Gall. IV, 12, 1: Quorum (nostrorum equitum) erat V milium numerus, cum ipsi non amplius octingentos equites haberent, Cic. Verr. Act. Pr. 6, 15: Simulat se eorum praesidio confidere, cum interea aliud quiddam iam diu machinetur, Cic. Phil. II, 18, 45: Quotiens te pater eius domo sua eiecit, quotiens custodes posuit, ne limen intrares! cum tu tamen nocte socia, hortante libidine, cogente mercede per tegulas demitterere?*

18. У нашој школској Синтакси г. Др. Јована Туромана стоји овај пример из *Cic. Arch. 10, 24: O fortunate, inquit, adulescens, qui tuae virtutis praesonem inveneris!* којим се ученицима објашњава, да у лат. језику у релативној реченици, која казује узрок, стоји *Coniunctivus* — особито често после узвика. Овај пример имају врло многи граматичари. Ја држим да ће бити од користи за младе класичне филологе а и нашу средњошколску младеж ако им изнесем, како овај пример тумачи духовити и умни *Dittmar*. Он мисли (сасвим право) да иза *adulescens* не треба „запета“ па каже: „*Das Beispiel wird gemeinhin falsch erklärt. Wie die Stellung des inquit und vor allem der Sinn ausweist, gehört adulescens nicht zu fortunate, sondern zum Relativsatz, aus dem dies Wort eben wegen seiner Wichtigkeit herausgenommen ist. Hinter adulescens darf also kein Komma gesetzt werden. Es wäre gewiss sehr unpassend gewesen, wenn der jugendliche Alexander den toten Hector angeredet hätte: O du glücklicher Jüngling!*“

Исправка ова треба да уђе већ једном и у граматике — а уз овај пример додај из школске лектире *Verg. Aen. II, 345.*

*Infelix, qui non sponsae praescepta furentis
Audierit!*

19. У примеру *Dicere bene nemo potest nisi qui prudenter intellet* предложио би да се место *potest* стави *poterit*, а у другој реченици да остане *intellet* према ономе из *Corn. Nep. Att. 20, 5: facilius existimabitis, qui iudicare poterit* А у примеру из *Corn. Nep. Epam. 4, 3 (Nisi id confestim facis, ego te tradam magistratui)* читају *Сажферт-Фрис-Туроман facies* — дакле *Futurum*. О томе

презенсу упореди Draeger H. S. I² 286—288. А шта да кажемо за онај пример из Sall. b. Cat. 58, 9: Si vincimus (где би граматично коректно било si vincemus) omnia nobis tuta erunt. Овде говори ове речи вођа завереника са охолом самопоуздањем, с тога мора остати презене — па онда одмах наставља: sin metu cesserimus, eadem illa advorsa fient.

20. Interest и refert не би више смели преводити са „мени је стало до (нечега) важно је за кога“ нити их стављати у Науку о Genitiv-у, када знамо што су учени људи писали као Brugmann mea refert — Indogerm. Forschungen 1897 pp. 218—227. Landgraf, Hoffmann, Boeckel, Schmalz а у најновије време Alfred Kunze „Beiträge zur lat. Grammatik I.: mea refert, него треба их узети засебно при изучавању Infinitiv-а, ut — реченица и индиректних упитних. Свакако је нужно, да наставник прочита Kunze-ову расправицу, да би могао ученицима рећи, како треба interest и refert тумачити. Врло поучан је прилог о овом питању interest од Reisert-а (Blätter f. das Bayer. Gw. 30 Bd 1894 p. 205 ff).

21. У школским граматикама каже се да се opto слаже са ut а ја знам по себи, да наставник ретко ученицима дозвољава н. пр. конструкцију са Inf. или Acc. с. Infinitiv-ом Pass. као што налазимо код Cic. fam. 4, 6, 3: ego autem cum multis de causis te exopto quam primum videre; de orat. I, 87... qualem se esse optaret — de nat. deorum 3, 95... ego vero et opto redargui me, Balbe et...

22. У школским граматикама учимо да quod и quia стоје са индикативом; са конјунктивом само у „изнутрице зависним реченицама“ а код quoniam, quandoquidem, siquidem са конјунктивом само у „изнутрице зависним реченицама споредним“. Ова правила не само да су за ученике и највиших разреда неразумљива него и за многе наставнике“. Ученицима треба дакле овако рећи: „Изнутрице зависним реченицама називамо оне споредне реченице, у којима писац не изриче своје мишљење, него мишљење онога, који се у главној реченици као радно лице спомиње. Изнутрице зависну реченицу познајемо по томе, да је можемо у главну претворити, коју други говори или мисли као садањи писац. Овамо спадају: све финалне реченице, све зависне исказне реченице, реченице које показују жељу, упитне реченице, свака спојена Oratio obliqua, ма која споредна реченица ако је замисљена према логичном субјекту у главној реченици.

23. Од каузалнога quod треба разликовати фактично quod са индикативом н. пр. Quod victor victis repercit, magnum est, sed maius est, quod eos in numerum suorum recepit. Место quod victor victis repercit magnum est, може се латински рећи још на два начина и то 1.) victorem victis parcere и 2.) ut victor victis parcat — али сва та три начина могу се само психолошки протумачити и могло би се овако српски превести (1): Што је победилац побеђене поштедио, много је; (2): Да је победилац побеђене поштедио, лепо је. (3): Да је победилац побеђене поштедио, велико је захтевање. — Код каузалног quod са конјунктивом наилазимо и на non quod не за то што, non quo, non quo non и non quin „не што не“ са конјунктивом.

Овај конјунктив је овде у значењу optativ-a, али не као modus жеље него мисли или помишљене радње (у опреци према фактичној радњи, која се Indicativ-ом изражава). Упореди и Dittmar, Studien zur lat. Moduslehre стр. 201—204.

24. Многи граматичари, да би још одређеније истакли релативно каузално значење реченица употребљавају конјункције quippe qui, ut qui и utpote qui са конјунктивом. Да би ово и изостати могло види се и по томе, што Цезар quippe qui не пише, у говорима његовим долази двапут — чешће истина у дијалогским партијама његових филозофских списа. Utpote qui не долази код Цезара, у говорима Цицероновим само једанпут а у филозофским списима не долази. Ut qui долази код Цезара и то bell. Gall. 4, 23, 5, где Menge ut изоставља, 5. 31. 6 као mod. pot. и 5, 33. 1 налази се само у рукопису β врсте, а Цицерон га нема у списима филозофским а у говорима двапут.

25. У латинском језику често се са dicitur означаје да је нешто као у пословици речено н. пр. Aegroto dum anima est, spes esse dicitur (а ми би рекли spes est). Класичније је рећи ad hoc responde него по Plaut. Merc. 185 hoc responde. Боље је писати Conon muros a Lysandro dirutos reficiendos curavit него muros dirutos; пиши traducere и traicere — Избегавај глагол edoceo са два Акузатива Abese = distare н. пр. Cic. Cluent. quod abest a Larino XVIII milia passuum, Caes. b. c. I 18, 1; Nep. XXIII, 6, 3 quod abest a Zama circiter milia passuum trecenta, Liv. XXX 29, 2. А „у Риму не бити“ каже се Roma abesse, Cic de leg. II, 2, fam. 14, 18, 1, Nep. 12, 3, 4 — не бити код куће abesse domo Cic. or. 146, nat. deor. 2, 69, fam. 4, 6, 2.

26. Латинске цитате треба увек тачно наводити, како их у дотичних писаца налазимо па би то требало особито у школским књигама конзеквентно изводити.

27. Супстантивна употреба *neutrum-a pluralis pronomina* у оним падежима, која већ не можемо познати као неутра по учењу Richard-a Frese „*Beiträge zur Beurteilung der Sprache Cäsars, München 1900* стр. 63 у класичној прози је ретка. Ово је правило побио Jules Lebreton у књизи својој „*Caesariana syntaxis quatenus a Ciceroniana differat Paris 1901* — изнесавши нам врло многе примере из филозофских списа Цицеронових а и неке из Цезара. Тако н. пр. Cic. de nat. deorum I 119 quibus explicatis, II. 41 ignis confector est et consumptor omnium, de fin. III, 18 vir omnibus excellens, ad Att. VIII, 3, 3 Caesaris in omnibus adiutor итд.

28. Многи граматичари пишу, „да *pronomem possessivum* стоји испред своје речи само онда, кад је наглашен“. Ово правило није тачно сасвим. Шта да кажемо за оне примере, где видимо да *pron. possessivum* стоји напред а није наглашен а често се налази и иза речи где је збиља наглашен? Тако н. пр. Cic. de off. II 82, ad Ptolemaeum, suum hospitem venit; Tusc. V, 79 bestiae pro suo partu ita propugnant, ut vulnera excipiant, de fin. V, 95: non modo meum Ciceronem sed me ipsum abducas licebit; Cato maior 13 Gorgias centum et septem complevit annos neque unquam in suo studio atque opere cessavit; 77 ego vestros patres vivere arbitror; de div. II, 1 nulla maior res occurrebat, quam si optimarum artium vias traderem meis civibus (7 civibus vestris); Brut 231 te arbitror malle ipsum tacere quam taciturnitatem nostram experiri, 264 volgi iudicium a iudicio meo disensit, 328 Hortensii vox extincta fato suo est, nostra publico; de nat. deorum I 122 amicitiam si ad fructum nostrum referemus, non ad illius commoda etc. II 45 cuius opinionis levitas confutata a Cotta, non desiderat orationem meam; Tusc. I, 55 animus sentit, se vi sua, non aliena moveri.

Упореди још и Nep. VIII, 1, 4 itaque iure suo nonnulla ab imperatore miles, plurima vero fortuna vindicat; Liv. 25, 38, 11; 42, 5, 4 Cicero Milo 71, Phil. 8, 20 pro Sestio 100.

Овакове појаве изгледа ми да је најбоље протумачио Prof. Chr. Fr. Ernst Meyer када каже: „die Sprache folgt nicht mathematischen Gesetzen. Rhythmus, Wohlklang, Gegensätze, der Wunsch gewisse Wörter an einander zu rücken, wie bei Pronomina (Berger lat. Stil. § 151, 2) oder ein Wort durch Tren-

nung von dem zugehörigen zu heben (Berger § 14, 7) u. a. übt Einfluss aus“.*

29. Израз *admirationi sum* изгледа ми да није класичан — налази се код L. Ann. Senec. epist. 4 (33) *1 non est admirationi una arbor, ubi in eandem tota silva surrexit* и код Гелија и Апулеја, с тога могли би писати *admirationem habeo* или *magna est alcs admiratio* н. пр. Cic. off. 2, 14, 48: *magna est admiratio copiose sapienterque dicentis*, Cic. Or. 3. 11: *ac video, hanc primam ingressionem meam aut reprehensionis aliquid aut certe admirationis habituram*, Phil. 1, 3, 7: *reversio, quae plus admirationis habet*. Marc. 8, 26, Cic. код Quintil. 8, 3, 6: *eloquentiam, quae admirationem non habet, nullam iudico*.

А и Corn. Nepos XI, 3, 1 избегао је *admirationi fuit* или *erat* а могао је баш згодно на овом месту рећи па пише... *ut ipso aspectu cuivis iniceret admirationem sui*.

30. У граматикама још увек стоји погрешно и не научно „да Ablativ comparationis стоји уз компаратив адјектива и адверба место quam са номинативом или акузативом“. О овом лепо говори Schmalz³ у синтакси својој стр. 253, 92 па наставља „Abgesehen von den Phrasen wie *vita carior, opinione celerius und negativen Wendungen aller Art wie* (долазе примери), *wird in klass. Prosa die Umschreibung mit quam vorgezogen*. Zu bemerken ist, dass der Abl. comp. auch quam mit Akk. entsprechen kann vgl. Caes. b. g. VII, 19, 5 *nisi eorum vitam laude sua habeat cariorem*“.

А код Тацита Agr. 34 налазимо и на ову конструкцију: *Hi ceterorum Britannorum fugacissimi*, коју при читању треба тумачити:

31. У Тациту Ann. II, 59 стоји: „*Germanicus Aegyptum proficiscitur cognoscendae antiquitatis*“. О овоме Gen. Gerundii (Gerundivi) финалном говори Schmalz³ стр. 303 и тумачи га а тако исто и Nipperdey-Andresen I Bd у издању 'Тацита стр. 194 под 6 (3) говори опширно о овој употреби а и пок. Em. Hoffmann Jahrbh. f. Phil. 109, 110 стр. 545—557.

Ја држим, да би се ова употреба gen. ger. могла унети у синтаксу бар за највиша два разреда, јер је налазимо код Салуста, Ливија и Тацита.

32. Уз *adiectivum paratus* са копулом „*sum*“ стоји код Цице-

* О овоме питању упореди особито Seyffert-Müller Commentar zu Cicero's Laelius стр. 18, 110, 235 fg. 546.

рона Infinitivus н. пр. Cic. ad fam. X, 31, 5 deinde qui et me et rem publicam vindicare in libertatem paratus sim, Cic. ad fam. XV, 4, 12 quod omnes meas tempestates subire paratissimus fueris. Cic. de off. I, 24, 84 inventi autem multi sunt, qui non modo pecuniam sed etiam vitam profundere pro patria parati essent; de rep. I, 9, 14 sumus enim multi parati . . . abuti tecum hoc otio. Осим ових примера упореди још и ове код Цицерона Invent. I, 6, 23. 17. 25. Quinct. 2, 8. 21. 66. 28, 87. Verr. III, 84, 193. IV 67. 150. Flacc. 21, 51. Phil. XIII 20, 46, Tusc. II 24, 58.

Код Цезара најлазимо на ове примере са копулом b. G. I, 44, 4 se iterum paratum esse decertare, II, 3, 3 paratosque esse et obsides dare et imperata facere, V, 1, 7 seseque paratos esse omnibus rationibus de iniuriis satis facere.

b. civ. I, 7, 7: sese paratos esse, imperatoris sui tribunorumque plebis iniurias defendere. Овде за Infinitiv defendere уз paratus у коментару своме каже Dr. Albert Doberenz² 1863 стр. 12.: Merke d. Construct. von paratus mit d. Inf. Sonst wird es mit ad construit und zwar dann immer, wenn der Begriff „gerüstet“ (nicht „bereit“) vorherrschend ist.

9, 5 Sed tamen ad omnia se descendere paratum atque omnia pati reipublicae causa. 20, 5 sese paratos esse portas aperire II, 20, 7 paratum se esse legionem, cui iusserit, tradere.

Без esse Caes. b. civ. III, 9, 5 illi omnia perpeti parati maxime a re frumentaria laborabant. II, 32, 8 Nonne extremam pati fortunam paratos proiecit ille?

Код Салустија са sum Cat. 20, 17 nisi forte me animus fallit et vos servire magis quam imperare parati estis.

Iug. 49, 3 proinde parati intentique essent signo dato Romanos invadere, 108, 2 paratum sese facere, quae populus Romanus vellet. Без esse Iug. 46, 5 ex oppidis — procedebant parati frumentum dare.

Код Корнелија Непота XV, 4, 2 gratis facere sum paratus, XIV, 9, 4 ut parati essent facere. Из свега излази, да нема никакве разлике, имао paratus уза се копулу или не — paratus са inf. = πρόθυμος ὄν (у грчком језику), а paratus sum = πρόθυμος εἶμι са Inf.

33. Уверио сам се из школске праксе, да многи ученици виших разреда хоће да пишу уз sequitur, reliquum est, restat и infinitiv сам. Није истина погрешно али ређе долази код класичних писаца.

34. Др. С. Кантоци оцењујући Латинску граматiku Др. Веселина Ђисаловића (Нови-Сад 1902) у Школ. Вјестнику Сарајево IX, 1902 на стр. 856 каже по Цумпту, да је Voc. од *genius* — *geni* могао доћи у § 11 код г. Ђисаловића. На ово би приметио „да реч „*genius*“ није име сопствено а облик *geni* налази се само једанпут и то у Тибула III, 11, 9 *Mane geni, care tura libens votisque faveto*, с тога би се та реч у граматикама могла сасвим изоставити. *Darius* (као што многи граматичари пишу) има истина Voc. *Darie* — но данас је већ у науци утврђено, да је *Dareus* облик бољи као што нам сведоче најбољи рукописи а примљен је и у све најбоље текстове (дакле Voc. *Daree* cf. *Wagener, Hauptsch.*). Но има право г. Др. С. Кантоци, када каже, да је Др. Ђисаловић погрешно рекавши „да речи *nuntius* и *socius* остају у Voc. непромењени“. О овим речима каже *Kühner (Ausführl Gramm. 1877 стр. 281)*: *Daraus dürfte man annehmen, dass auch von modius, nuntius, fluvius, socius der Voc. lautete modi, nunti, fluvi, soci, aber weder diese formen noch die auf — ie lassen sich belegen.* Упореди и *Stolz-Schmalz*³ 1900 стр. 121.

35. После безличних израза *iustum est, verum est, credibile est, apparet, intellegitur* стоји у класичној прози место (Acc.) с. Infinitivo и „*ut*“, када се какав факат истинити наводи или када се он као неки *пропис* хоће да значи н. пр. *Cic. Lael. XIV, 50 concedetur profecto verum esse, ut bonos boni diligant asciscantque sibi quasi propinquitate coniunctos atque natura. Nep. Hann. XXIII, 1, 1.* Упореди *Zumpt § 623, Madvig Fin. II, 3, 6 p. 144 sq. ed. II. Dräger H. S. II 267 ff.*

36. Уз глагол *curo* стоји *ut, ne* и Part. Fut. Passivi — тако у многим граматикама — но мени се чини, да се могло додати и Infinitiv и то стоји код *Cic. Fam. I, 9, 16 neque sane redire curarit, III, 8, 7 Hunc ego amicum habere non curo. VII, 16, 1 itaque te commovere non curas, IX, 10, 1 nihil enim Romae geritur, quod te putem scire curare, Cic. Rep. I, 6, 11 nec umquam scire curaverint, ad Att. VII, 15, 2 ita, quod maxime opus est, in Siciliam ire non curat, XI, 24, 4 ut, etiam si quid habet, id nisi omnibus suis negotiis confectis ad me referre non curet, XV, 5, 2 tantum abest, ut Antonii suspicionem fugere nunc curem, de or. I, 20, 91. nec omnino scire curassent, p. Flacc. I 27, 64 qui modo umquam mediocriter res istas scire curavit.* Још и ова места упореди *Acad. I, 2, 4, fin. IV 19, 52, Tusc. V, 31, 87, Q. fr. I, 1, 15, III 4, 2* — а најлакше и са

Acc. cum Infinitivo Plans. 25, 62, Phil. X, 8, 17 Fin. III 19, 62, Q. fr. III 1, 8. И ако је ова употреба глагола *сигаре*, као што смо видели, заиста ретка, ја ипак држим да ће бити омладини нашој од користи особито при преводу са српског на латински (а у првом реду овде мислим на испитну радњу зрелости).

37. У школским граматикама обично пише „да *postquam*“ стоји у причању тренутних радња са перфектом“ па се даље наставља да стоји и са Imperf. Plusqpf. и Praesens-ом, када значи „откако“. Хоће ли наставник у највиша два разреда да протумачи јасно ученицима конструкције са „*cum*“ и „*postquam*“, то треба да му је онда позната теорија Hoffmann Lübbert-ова — а особито W. Gardner Hale-a, американског научара. А како ће то моћи извести? Само тако, ако савесно проучи Латинску синтаксу Schmalz-ову г. 1900. Осим ових студија добро би било проучити P. Saepel-ово делце „*Grammatica militans*“ Berlin 1898 и расправу Dr. K. Buck-a (Colmar i. E.) „*Postquam und seine Sippe in der Schulsyntax*“. (Z. f. G. W. 1901. стр. 636—665)

38. У стражњој иреалној реченици уз глаголе „моћи“ „морати“, „требати“ стоји Ind. Imperf. или Perf. — тако стоји обично у граматикама. А шта да кажемо за ове примере, где баш конјунктив долази н. пр. Caes. b. Gall. VII, 88, 6. *Nisi crebris subsidiis ac totius diei labore milites essent defessi, omnes hostium copiae deleri potuissent*, Cic. Catil. III, 17 *Quodsi Catilina in urbe ad hanc diem remansisset, dimicandum nobis cum illo fuisset*, Cic. Deiot. 18 *Si veneno te interemisset, Jovis ille quidem Hospitalis numen nunquam celare potuisset, homines fortasse celasset*. Ко хоће да ово правило и за нашу српску омладину прецизније стилизира, томе препоручујемо „*Lateinische Satzlehre*“ von Dr. Karl Reimhardt Berlin 1896 стр. 104.

39. У нашој школској Синтакси стоји сасвим добро „да Indic. стоји у лат. језику код безличних израза (*convenit, decet, aequum, par, iustum est, melius, utilius est, longum est, difficile est*) где ми у српском језику додајемо „би“ и уз израз „*non putavi*“ „не би мислио“ н. пр. (Cic. Catil. IV, 6 *Hanc tantam, tam exitiosam haberi coniurationem a civibus nunquam putavi*); но не би збогег било неколико примера навести и то ове: Cic. Cat. I, 4 *Hoc ex senatus consulto confestim interfectum te esse, Catilina. convenit; Difficile est, quae commodis, utilitate et prope natura diversa sunt, voluntate coniungere. Longe utilius fuit angustias praesidio occupare;*

Si mihi omnes, ut erat aequum, faverent Cic. Att. 2, 1; Quanto melius fuerat, in hoc (Phaethonte) promissum patris non esse servatum Cic. off. 3, 25.

40. Пример „Oratorem irasci minime decet“ скрађује се обично у школским граматикама без нужде, с тога додај: simulare non dedecet и пази на значење глагола irasci и simulare! Уз глагол praesto долазе као објекат обично ова супстантива: officium, fidem, damnum; а у примеру „Alexander, cum Thebas caperet, Pindari familiae domoque repercit боље је латински cepisset него caperet. Боље је triennio ante него tribus annis ante. Боље је латински summum montem ascendere него ad summum montis egredi — а тако исто је класичније ad eam impudentiam procedere од eo impudentiae procedere. Уз voluntate (својевољно) стоји увек у класичној прози још mea, tua, sua, и ако код Ливија стоји само voluntate. III, 41, 5. У нади преварен каже се класично латински spe deiectus, spe lapsus, spe derelictus и spe deturbatus (Cic. ad fam. XII, 2 neque solum spe, sed certa re iam et possessione deturbatus. У истом смислу као labor и opus наилазимо у школској лектури употребљену реч „manus“ код Тацита Ann. I, 61 prima Vari castra lato ambitu legionum manus ostentabant. Израз латински dicto audientem esse alci = одмах кога послушати — dicto можемо схватити као Dativus.

41. При преводу са српског на латински неколико пута превели су ученици „може бити да“ (An стоји после haud scio итд. cf. Др. Туромана Синтаксу § 254, 2) сасвим случајно са haud sciam an са Coni. Ја сам им после протумачио да је и то добро и навео им из моје лектире из Цицерона ове примере Cic. de orat. I 60, 255. id quod haud sciam an tu primus ostenderis; II 52 sed haud sciam an acerrimus longe sit omnium motus invidiae, cf. Lael. XIV, 51 и Seyffert-Müller-ов Commentar стр. 352.

42. У граматикама па и нашој школској стоји за „Cum inversum“ ово: „да наводи у потоњој споредној реченици главну радњу“ (die entscheidende Haupthandlung). да ово не стоји, изгледа ми да је оштроумно и прегледно доказао Ernst Reinhard Gast у NJB f. d. klass. Altertum etc. IV. Jahrgang 1901 VII und VIII Bd. 1 Heft II Abteilung стр. 63 где нам износи ове примере Liv. 24, 28: Dies haud multi interceserunt, cum ex Leontinis legati praesidium finibus suis orantes venerunt. Cic. ad Att. 19, 3 Commodum discesseras heri, cum Trebatius venit. Cic. Verr. 4, 40, 86: Erat hiems summa, tempestas perfrigida, imber maximus, cum iste imperat lictoribus, ut

Sopatrum de porticu in forum deiciant nudumque constituent. Terent. Eun. 633: Praeterii imprudens villam. Longe aberam, cum sensi. У опће цео чланчић је особито поучан за употребу конјункције „Cum“ (cf. N. J. 1898 стр. 353 ff.) На крају свога чланчића с правом пита: Oder müsste man von unseren (т. ј. немачких) Schulgrammatiken sagen: Es erbt Unnützes sich und Falsches, wie eine ew'ge Krankheit fort?

43. Уз *mos est* (обичај је) стоји *Acc. c. Infinitivo* и онда треба *mos est* преводити са „занимљив је обичај — изненађује нас“ а са *ut* када стоји, онда значи „готово је неразумљив обичај.“ Ево ћу изнети неколико примера: Cic. or. 151 *Mos est* Athenis, laudari in contione eos, qui sint (sunt) in proeliis interfecti, Liv. XL *Mos erat* lustrationis sacro peracto decurrere exercitum et divisas bifariam duas acies concurrere ad simulacrum pugnae. Liv. XXXVII, 24, 4 Eudamum in alto multitudine navium maxime Hannibal, ceteris omnibus longe praestantem, urgebat, et circumvenisset, ni signo sublato ex praetoria nave, quo dispersum classem in unum colligi *mos erat*, omnes quae in dextro cornu vicerant naves ad opem ferendam suis concurrissent. Caes. b. Gall. I, 50, 4 *Cum* ex captivis Caesar quaereret, quam ob rem Ariovistus non decertaret, hanc reperiebat causam, quod apud Germanos ea consuetudo esset, ut matres familiae eorum sortibus et vaticinationibus declararent, utrum proelium committi ex usu esset necne.

44. У узвицима у афекту или питањима налази се код Римљана *Acc. c. Infinitivo* већином код старијих писаца и стилу фамилијарном. У школској лектури налазимо на ове примере Verg. Aen. I, 37

Mene incepto desistere victam

Nec posse Italia Teucrorum avertere regem!

Hor. Sat. I. 9, 72 Huncine solem

Tam nigrum surrexe mihi!

У првој реченици ради схватања бољег допуни *Nonne flagitium est?* а у другој *gracior*. Исто тако код Цицерона (ad fam. XIV, 1, 1 *Me miserum!* *Te ista virtute, fide, probitate, humanitate in tantas aerumnas propter me incidisse.* Да би овај *Acc. c. Infinitivo* бар ученицима два највиша разреда што боље могли протумачити, треба их упозорити да се овде јасно огледа првобитна паратакса, као што видимо код Плаута и Теренција.

45. У школским граматикама обично се каже „да *Acc. c. Inf.*

може стојати и уз *verba affectuum*“ па се после додаје „уз ова *Verba* стоји и *quod*“. Ову би разлику свакако требало истаћи бар у осмом разреду и протумачити им психолошки. Ученик већ у VII разреду наилази у Цицерону *Cat. mai. 2, 4* на овај пример: *Saepe numero admirari soleo cum hoc C. Laelio cum ceterarum rerum tuam excellentem, M. Cato, perfectamque sapientiam, tum vel maxime, quod numquam tibi senectutem gravem esse senserim, quae plerisque senibus sic odiosa est, ut onus se Aetna gravius dicant sustinere.* Овде *quod senserim* = *Qui fit, ut nunquam senserim* или да је Сципијон рекао у индиректној упитној реченици *Miror, cur numquam... senserim*, као што то духовито и јасно тумачи Dittmar. Упореди још и ове примере *Cic. de orat. II, 37, 155 Quos tu cum haberes auctores, Antoni, miror, (quod) cur philosophiae sicut Zethus ille Pacuvianus prope bellum indixeris, Cic. de orat. II, 29, 126 Tum Catulus: Ego vero, inquit in vobis hoc maxime admirari soleo, quod, cum inter vos in dicendo dissimillimi sitis, ita tamen uterque vestrum dicat, ut ei nihil neque a natura denegatum neque a doctrina non delatum esse videatur.*

Dr. Gustav Sorof у издању своме стр. 71, (29, 126) dicat, der *Conj.*, in dem *Catulus* die in *admirari* liegende *Vorstellung* als die einer dritten *Person* darstellt.

А за *Acc. c. Infinitivo* упореди ове примере

Cic. Verr. IV, 14, 33 Mirari solebam, istum aliquem sensum habere Cic. ad Att. XVI, 7, 2: Lectis vero tuis litteris admiratus equidem sum te tam vehementer sententiam commutasse, sed non sine causa arbitrabar.

Nep. Alc. 2, 4 Idem, simulac se remiserat, neque causa suberat, quare animi laborem perferret, luxuriosus, dissolutus, libidinosus intemperans reperiebatur, ut omnes admirarentur in uno homine tantam esse dissimilitudinem tamque diversam naturam.

Cic. Mar. 2: Dolebam enim, patres conscripti et vehementer angebar, virum talem, cum in eadem causa, in qua ego, fuisset, non in eadem esse fortuna.

И овај нап у школској књизи (*Nep. Eum. 1, 3*) *Macedones Eumenem sibi anteponi indigne ferebant.*

Научна основа за школску годину 1902—1903.

А) Облигатни предмети

Наука хришћанска

а) *Православна*

I. разред. Библијска историја старога завета по књизи проф. Јована Петровића: „Библијске приповијетке старога завјета“. Мали катихизис са разјашњењем.

II. Хришћански катихизис православне цркве по књизи од Михаила Миловановића.

III. Библијска историја новога завета по књизи проф. Јована Петровића: „Библијске приповијетке новога завјета“.

IV. Литургија по књизи проф. Александра Живановића.

V. I. део догматике по књизи Догматичко богословље са благословом митрополита Михаила. У току предавања додирнуте су важније партије из хришћанске апологетике.

VI. II. део догматике по књизи од V. разреда. Одломци из хришћ. апологетике.

VII. Православна моралка по књизи проф. Саве Теодоровића.

VIII. Историја хришћанске цркве по Ник. Гр. Живковићу.

*

У недељне и празничне дане пре св. литургије држане су ексхорте и учио се црквено појање.

б) *римо-католичка.*

I. разред. О вери, о заповедима, о греху и крепостима, о милости, сакраментима и молитви, по књизи: Велики католички катехизам (po Deharbu).

II. Обреди католичке цркве по књизи: Католичка литургија од Цвјетка Рубетића.

III. Библијска повест старога завета по др. Ф. Ивековићу.

IV. Библијска повест новог завета по др. Ф. Ивековићу.

V. Општи део науке католичке апологетике по др. Феликсу Суку.

VI. Посебни део католичке догматике по Цвјетку Рубетићу.

VII. Моралка по Суку.

VIII. Црквена повесница по дру Ф. Белају.

Латински језик

I. разред. Облици правилне деклинације и коњугације увећбани превођењем с латинског на српски и са српског на латински по примерима Лекићевим I. део Писање речи и учење на изуст. Писање превода са српског на латински. У II. течају 2 школске задаће на месец, по 1 сат свака.

II. Понављање и попуњавање онога, што се учило у првом разреду. Облици неправилни у деклинацији, роду и коњугацији. Најглавније из науке о падежима, асс. с. *inf.*, партиципијална конструкција, конјункционалне реченице, особито *abl. absol.*, герунд, герундив, упитне реченице и супин. Преводило се с латинског на српски и са српског на латински по примерима Лекићевим II. делу. Писање речи и превода са српског на латински. Сваког месеца по две школске задаће, свака по 1 сат.

III. Граматика — Туроманова — 3 сата на недељу. Главно из синтаксе све до глагола уз већбеницу Туроманову I. део, с већбањем у превођењу с латинског на српски и са српског на латински. Читање из „*Urbis Romae viri illustres*“ од Ломонда по Марнову издању: I—XX. 3 сата недељно. Писање речи и учење на изуст. Писање превода са српског на латински. Сваког месеца по 2 школске задаће, свака од 1 сата.

IV. Граматика 2 сата недељно. Главно из синтаксе о глаголу уз већбеницу Туроманову II. део, с већбањем у превођењу са српског на латински. Најглавније из просодије, из метрике о хексаметру и дистиху. Читање 4 сата недељно: С. J. *Caesaris de bello Gallico*, lib. I. II. III. *Trist* 2.; *Fast.* 6, 12; *Metamorph.* 1, 26. Писање речи и учење на изуст. Писање превода са српског на латински. Месечно 2 школске задаће свака од 1 сата.

V. а) Читање 4 сата на недељу; I. течаја Т. *Livii* XXII, 15, 18, 21. *E libris Fast.* 11. II. течаја Р. *Ovidii Trist.* 1. *Met.* 2, 12, 23, 24 по Јурмићу, а осим тога у свези из читанке „*Primjeri iz rimske književnosti u hrvatskom prevodu*“, што је у њој из Ливија; исто тако после прочитаних песама Овидијевих у оригиналу и оне, које су преведене у читанци и из књижевне историје о Ливију и Овидију. Уз читање ишло је кратко тумачење дотичних реалија из старина и митологије, а концем течаја по-

нављало се и слагало у неку целину све, што је из старина и митологије протумачено.

б) Граматика 1 сат недељно: понављање и попуњавање синтаксе до глагола уз превођење са српског на латински по Туромановим Синтактичким задацима III. део.

в) Сваког течаја по 5 школских задаћа, међу којима једна превод на српски из латинских писаца, који се у овом разреду читају. Писмене задаће и исправци обављени су у сате за синтаксу одређене.

VI. а) Читање 5 сати недељно: у I. течају: C. Sall. Jugurtha, уз литерарни увод о Салустију. II. течаја 4 сата из P. Vergilii Aeneidis lib. I. II. остало из превода; 1 сат. M. T. Ciceronis in Catilinam oratio I.; Из књижевне историје увод у Виргилија и у Цицеронове говоре, наиме против Каталине. Тумачење реалија као у V. р.

б) Граматика: 1 сат недељно: понављање и попуњавање науке о глаголу уз превођење са српскога на латински.

в) Задаће као у V. разреду.

VII. а) Читање 4 сата на недељу. I течаја M. Tullii Ciceronis oratio de imp. Sp. P. Laelius, XI. XII. а у преводу оно, што је из Цицерона у читанци. II. течаја: P. Virgilii Maronis Aeneidis lib. Bucol. ecl. I. Georgic, lib. III. и остало из превода. Из књижевне историје: живот и рад Вергилија, карактеристика његових дела, особито Енеиде. Стварно тумачење као у V. разреду.

б) Граматика: 1 сат на недељу: вежбање у стилистици с превођењем са српског на латински по веџбеници.

в) Писмене задаће као у V. разреду.

VIII. а) Читање 4 сата на недељу: I. течаја изабране Хорацијеве оде књ. I. 1. 2. 9. 12. 17. 24. 30., II. књ. 1. 6. 12. 18. III. књ. 3. 6. 24. 30. књ. IV. 2. 15. C. saec. Epod. II. Serm. lib. I. 9. Epist. I. 16. lib. III. de arte poëtica — у оригиналу, остало у преводу; за тим читање одабраних песама из Катула, Тибула и Проперција у преводу. Из књижевне повести лирско песништво код Римљана. II. течаја из Тацитових Annal. књига I. уз допуне по читанци и литерарни увод о Тациту. Читање Плаута из читанке. Преглед целе римске књижевности. Стварно тумачење као у V. разреду.

б) Граматика 1 сат на недељу; вежбање у стилистици с превођењем са српског на латински по веџбеници.

в) Писмене задаће као у V. разреду.

Грчки језик

III. разред. Наука о облицима до *verba liquida*, према граматици Туромановој. Превођење грчких реченица на српски и писање превода са српског на грчки по Туромановим Примерима. У II. течају сваког месеца по 1 школска задаћа, свака од 1 сата.

IV. Понављање градива из III. разр. Наставак. Глаголи на „μ“ Неправилни глаголи. Из синтаксе да падежа по Туроману.

Учење речи на изуст. Превођење примера из ведбенице Туроманове и писање превода са српског на грчки. Месечно по 1 школска задаћа свака од 1 сата.

V. а) Читање 4 сата недељно; I. течаја из Xenophontis Chrestomathia: Anabasis B. I. Cyp. II. у оригиналу; а у свези с тим оно у преводу што је из Ксенофонта у читанци од Сенца уз литерарни увод о Ксенофону. II. течаја: Homeri Iliadis lib. I. II. у оригиналу уз кратак увод у читање Омира.

б) Граматика 1 сат на недељу: наука о падежима с писменим превођењем са српског на грчки.

в) Четири писмене школске задаће у сваком течају, међу којима једна превод на српски из оног грчког писца, који се чита у разреду. Учење речи и појединих краћих делова на изуст. Писмене задаће и исправци обављани су у сате одређене за граматiku.

VI. а) Читање 4 сата на недељу I. течаја: Homeri Iliadis lib. III. IV. VII. у оригиналу, а у свези с тим у преводу оно што је из Илијаде у читанци од Сенца. II. течаја: „Herodoti lib. V.“ у оригиналу, а у преводу оно све што је у читанци из Иродота. Из историје књижевности: кратак преглед грчке историјографије.

б) Граматика 1 сат на недељу: остатак грчке синтаксе с превођењем са српског на грчки.

в) Писмене школске задаће као у V. разреду.

VII. а) Читање I. течаја: Demosthenis Κατὰ Φλίππου A. B., Περὶ τῆς ἐρήνης у оригиналу; за тим у преноду оно што је у читанци из Ликурга, Есхина и других грчких говорника. Из историје књижевности: преглед грчког говорништва: II. течаја Homeri Odysseae lib. VIII. IX. X. у оригиналу, а остало у преводу из читанке уз тачно назначење савезне садржине нечитаних партија.

б) Писмене школске задаће као у V. разреду.

VIII. а) Читање 4 сата недељно; I. течаја: Platonis Apologia и Charmides и Homeri Odysseae XXII. у оригиналу; оно што је из Федона у читанци преведено, уз литерарни увод у историју грчке философије. Одисеја се читала 1 сат недељно. II. течаја: Sophoclis Oedipus Rex у оригиналу, а у преводу оно, што је из драматскога песништва у читанци; за тим читање одабраних лирских песама у преводу. Преглед грчке књижевности.

Писмене школске задаће као и у V. разреду.

Српски језик

I разред. Именски и глаголски облици. Наука о проотој, раширеној и непривезаној сложеној реченици. О интерпункцији. Читање из читанке за I. разред. Учење песама на изуст и декламовање. У I, течају често писање диктанда од $\frac{1}{2}$ сата. У II. течају сваких 14 дана 1 сад школска, сад домаћа задаћа.

II. Опширно о именским и глаголским облицима. О привезаним сложеним реченицама и перијоду. О интерпункцијама. Учење

песама на изуст и декламовање. Читање из читанке за II. разред. Сваких 14 дана по 1, сад школска, сад домаћа, задаћа.

III. Наука о значењу речи и облика, изузевши глаголе до предлога. Читање читанке за III. разр. Учење на изуст и декламовање одабраних песама. Сваких 14 дана по 1, сад школска, сад домаћа задаћа.

V. Наука о значењу предлога и глаголских облика. Савез са науком о сложеној реченици. Вежбање у састављању најобичнијих пословних саставака за практични живот. Читанка за IV. разр. Учење на изуст и декламовање одабраних песама и прозе. Сваки 14 дана по 1, сад школска, сад домаћа задаћа.

V. Песништво епско, лирско и дидактично, с науком о метрици, уз читање Мажуранићева Ченгић-аге и примера из читанке Суботићеве II. део и иначе. Приватна лектира: читање традиционалне литературе. Учење песама и прозе на изуст и декламовање. Главни нацрт стилистике и главне врсте прозе, уз читање примера из читанке. Сваког течаја 7 задаћа, од којих 3 школске.

VI. Песништво драмско уз читање Његошева „Горског Вијенца,“ Л. Костића „Максима Црнојевића“ и примера из читанке. Историја српске књижевности до дубровачке по Новаковићу. Читање из Новаковићевих примера књижевности и језика старога и српскословенскога. (Друго издање.) Приватна лектира. Учење песама на изуст. Сваког течаја 7 задаћа, од којих 3 школске.

VII. Из старословенског језика: наука о гласовима и облицима, читанка од Ђ. Шурмина и С. Босанца. Књижевност у Дубровнику, у Хрватској, Славонији и Босни. Приватна лектира: Гундулићев „Осман,“ Палмотићев „Павлимир,“ Качићев „Разговор“ и Рељковићев „Сатир“. Читање из Петрачић-Милерове Читанке са стварним и граматичним тумачењем. Сваког течаја 5 задаћа.

VIII. Наука о гласовима и облицима српскословенског и хрватскословенског језика. Читанка од Ђ. Шурмина и С. Босанца. Књижевност српска и хрватска новијег доба, понављање старе српске и дубровачке књижевности. Читање из Петрачић-Милерове читанке. Приватна лектира: дела знаменитијих писаца српских и хрватских новијег доба. Сваког течаја 5 задаћа.

Немачки језик

I. разред. Вежбање у изговору, читању и писању. Правилни облици, сполник, именица, придев, кард. и орд. бројеви, заменице, помоћни и слаби глаголи. Превођење са српског на немачки и с немачког на српски по Марновој веџбници за I. и II. разред. Практичне веџбе на табли. Диктандо. Учење најобичнијих речи на изуст. Сваких 14 дана по 1, сад школска, сад домаћа задаћа према оном, што је прочитано.

II. Понављање и допуњавање правилних облика; слаби, јаки мешовити и неправилни глаголи и предлози по Марновој граматички.

Преводјење с немачког на српски и са српског на немачки по Марновој веџбеници за I. и II. разр. Веџбања у правопису. Учење речи и најобичнијих реченица свакидашњег говора на изуст као и помањих басана, прича и песмица уз тумачење. Сваки 14 дана по 1, сад школска, сад домаћа задаћа према оном, што је прочитано.

III. Понављање и свршетак облика. Наука о падежима и предлозима. Просте, раширене и непривезане сложене реченице по Марновој граматички. Преводјење с немачког на српски и са српског на немачки по Марновој веџбеници за III. и IV. разред. Учење речи и реченица на изуст Читање, тумачење и декламовање лаких и кратких песама. Покушаји приповедања на немачком језику. Сваке 3 недеље сад школска сад домаћа задаћа према оном, што је прочитано.

IV. Наставак синтаксе: наука о употреби глагола и савеза. Привезана сложена реченица и период. Главно о постајању и састављању речи, суставна наука о правопису, фразеологија. Преводјење са немачког на српски и са српског на немачки по Марновој веџбеници за III. и IV. разр. Веџбања у правопису. Учење речи, фраза, реченица на изуст. Читање, преводјење, тумачење и приповедање лаких прозаичних и песничких комада. Покушаји у приповедању на немачком језику. Декламовање мањих песама. Сваке 3 недеље домаћа или школска задаћа, које преводи на немачки, које репродукција оног, што је већ прочитано.

V. Понављање и попуњавање синтансе. Читање, преводјење, стварно и граматичко тумачење одабраних, понајвише прозаичних комада по читанци Марновој I. део. Приповедање немачким језиком и веџбање у разговору. Немачка фразеологија. Декламовање на изуст научених песама. Наставни језик немачки. Сваке 3 недеље домаћа или школска задаћа, које преводи на немачки, које репродукција онога, што је већ прочитано.

VI. Читање уза стварно, граматично и естетично тумачење штива. Читанка Марнова I. део. Приповедање немачким језиком и веџбање у разговору. Немачка фразеологија са превађањем са српског на немачки. Појетика и метрика. Декламовање. Наставни језик немачки. Сваке 3 недеље по 1, сад школска, сад домаћа задаћа као у V. разреду.

VII. Читање, стварно и естетично тумачење производа новије немачке књижевности од Клопштока до Гетеове смрти. Животописи књижевника у згодном избору и опсегу по немачкој читанци Марновј II. део. Приповедање немачким језиком и веџбање у разговору. Декламовање. Месечно једна, понајвише домаћа радња и то самостални саставци по упутству учитељеу.

VIII. У I. теч. читање, стварно и естетично тумачење најзначајнијих производа немачке песничке белетристичке литературе, од Гетеове смрти до данас. Животописи књижевника по згодном избору и опсегу особито литерарне радиности у аустријским земљама. Чита се немачка читанка проф. Марна II. део. Декламо-

вање на изуст научених песама. У II. теч. књижевно-историјски преглед новије немачке литературе по њезиним најзнатнијим производима. Сваког месеца по 1, понајвише домаћа радња и то опсежнији самостални саставци.

Земљопис и историја

I. разред. Очигледно тумачење основних географских представа. Дневни путеви сунца према школској згради и кући у развиду и глобусу. Описивање и тумачење расветних и топлинских прилика у завичају преко године, колико непосредно стоје до дужине дана и висине сунца.

Главни облици копна и воде и њихова раздеоба по земљи; положај најзнаменитијих држава уз непрекидно вежбање и дотеривање у читању земљовида.

Покушаји у писању најједноставнијих географских објеката.

II. а) Земљопис 2 сата на недељу. Азија и Африка по положају и одрту у орографијском, идрографијском и топографијском погледу, обзирући се на климатска стања колико се могу растумачити из смештаја сунчаног пута према различним обзорима. Савез климе са вегетацијом, производима земаља и занимањем народа објашњује се поједином ученику посве јасним примерима.

Европа. Преглед по одрту, рељефу и водама; земље јужне Европе и Бритски отоци према гледиштима, која су назначена код Азије и Африке.

б) Историја 2 сата на недељу: Стари век. Опширно приказивање прича. Најважнија лица и догађаји, поглавито из историје грчке и римске.

III. 3 сата на недељу, наизменце земљопис и повест.

а) Земљопис: Европске земље, о којима се није радило у II. разреду (изузевши Аустрију и Угарску), Америка и Аустралија према истим гледиштима као у II. разреду, особито што се тиче тумачења климатског стања. Вежбе у цртању једноставних земљовидних цртежа (као и у II. разреду).

б) Историја: средњи век. Најважнија лица и догађаји с особитим обзиром на повест земаља круне св. Стевана.

IV. а) Земљопис: 2 сата на недељу. Физички и политички земљопис Австрије и Угарске изузевши статистички део као такав, но поближе осврћући се на производе земаља, занимање, прометни живот и културне прилике народа.

Вежбе у цртању једноставних земљовидних цртежа.

б) Историја 2 сата на недељу. Нови век. Најважнија лица и догађаји. Повест земаља круне св. Стевана чини главни садржај обуке.

V. Повест старог века, особито Грка и Римљана до пунских ратова, свагда са обзиром на опћу културну повест и земљопис по Гинделију Клајићу.

VI. Наставак старога века од пунских ратова до краја па средњи век, свагда са обзиром на словенску културну повест, а особито на српску историју и на земљопис; по В. Клајнћу.

VII. Повест новога века, свагда са обзиром на опћу културу и словенску културну повест и на земљопис по Клајнћу.

VIII. I. течај. Повест српског народа па Хрватске с особитим обзиром на повест австро-угарске монархије у опће; статистика Аустро-Угарске а Троједне краљевине на посе, испоређујући је са одношајима других јевропских држава, по Стекласи. Понављање опће повеснице сва три века кроз целу годину.

Географија. Најважније из астрономске, физикалне, политичне географије као и антропогеографије, особито и потанко идро-оро- и топографија Јевропе и њена тачна политична подела. Свега 1 сат недељно општи део географије по Хојићу, а политичка географија и топографија по Манојловићу.

Математика

I. разред. Рачуница I. и II. течаја: Декадски бројни сустав. Римске цифре. Четири темељна рачуна с неименованим и једноименим целим и десетичним бројевима. Метрички сустав мера и утега. Рачунање са вишеименованим бројевима. Дељивост бројева, растварање у просте факторе. Најједноставније приправне веџбе за рачунање с обичним разломцима уз тражење заједничке мере и заједничког садржатеља. II. течаја: Геометријска очигледна обука. Основне творине. Правац, круг, кут и успореднице (паралеле). Најједноставнија својства трокута.

II. Рачуница: Раширене веџбе о мерама и садржатељима. Рачунање са разломцима и темељито веџбање у свима операцијама са разломцима. Претварање десетичних разломака у обичне и обратно. Главни поучци о одношајима и пропорцијама. Просто правило тројно с употребом пропорција и рачун закључком. Постотни и једноставни добитни рачун.

Геометријска очигледна обука. Сумернице (симетрале) пруга и кутова. Сукладност трокута и њезина употреба. Најважнија својства круга, четворокута и многокута.

III. Рачуница. Четири темељна рачуна с целим опћим бројевима и с њиховим разломцима. Четворење и вађење четворног корена. У савезу с геометријским рачунима: непотпуни бројеви, скраћено множење и делење; употреба овог последњег код вађења четворног корена.

Геометријска очигледна обука. Једноставни случајеви испоређења, претварања и дељења ликова. Мерење дужина и површина. Питагорино правило на основу најједноставнијих доказа. Најважније о сличности геометријских ликова.

IV. Рачуница. Наука о једначинама првога ступња с једном и с више непознатих и о таким чистим једначинама другога и

трећег ступња, које долазе у геометријским рачунима. У савезу са задњима : кубирање и вађење трећег корена. Сложено правило тројно, друштвени рачун, рачун сложеног интереса. Геометријска очигледна обука: Међусобни положај праваца и равнина. Телесни угао. Главне врсте телеса. Најједноставнији случајеви израчунавања површина и кубичних садржина.

V. Рачуница: 2 сата недељно, 4 основне операције, негативни бројеви и сломци; системи бројева; дељивост бројева; одношаји и пропорције, једначине првога степена с једном и с више непознатих. Геометрија 2 сата недељно: Планиметрија.

VI Рачуница: потенцирање, радицирање, логаритмирање Експоненцијалне једначине. Квадратичне једначине с једном непознатом. Геометрија: у I. течају стереометрија; у II. течају гониометрија и равна тригометрија.

VII. Рачуница: Једначине II. степена са две непознате; неодређене једначине I. степена. Прогресије, рачуни добитне добити и прихода; наука о комбинацијама с употребом, биномијално правило. Геометрија: тригонометријски задаци; аналитичка геометрија у равнини. Пресеци купе. Алгебра и геометрија наизменце.

VIII. Веџбе у решавању математичких задатака. Понављање најзнатнијих делова математике.

У свима разредима по једна школска задаћа месечно.

У горњим разредима алгебра по Хочевару-Варићаку, геометрија по Мочнику-Голубу.

Природопис и физика

I. разред. Очигледна обука. Првих 6 месеци школске године: Наука о животињама и то: сисавци и зарезници (инсекти) у прикладном избору. Последња четири месеца школске године: Наука о биљкама. Опажање и описивање неколико семењача различитих редова по њиховим важнијим обележјима, упоредно проматрање њихово, да им се схвати сродство.

II. Очигледна обука. Првих 6 месеци школске године: Наука о животињама и то: птице, неколико пузаваца, водоземаца и риба. Неколико облика из осталих одеља бескичмених животиња. Последња четири месеца школске године: Наука о биљкама. Наставља се обука првога разреда приказујући друге семењаче и утирући пут разумевању њихова суставна дељења. Неколико трушњача.

III. Физика, I. течаја: Приправни појмови: просторност и непроницавост телеса. Карактеристика трију скупности (агрегатно стање.) Окомити, водоравни правац, апсолутна и специфична тежина. Притисак ваздуха. Из науке о топлоти: осећаји топлоте, ступањ и множина топлоте. Промена објама и скупности; потрошак и губитак топлоте код промене скупности. Ширење топлоте вођењем и жарењем, од последњег само најпростији појави. Извори топлоте.

Из кемије као приправа: Спојност, приоњивост, пруживост,

крхкост, растежљивост, мешање, растапање, кристализација Синтеза, анализа и супституција. Доказивање закона о уздржању масе и одређених одношаја тежине и простора неколиким једноставним покушајима. Почела, молекул, атом, базе, киселине, соли. Најраширенији металоиди и неколико њихових спојева. Горење.

II. течаја: Очигледна обука. Рудство. Опажање и описивање омањег броја важних и веома распрострањених рудних врста без особитог обзира на систематику. Најобичнији облици камења.

IV. I. течаја. Из науке о магнетизму: природни и уметни магнети. Полови магнета и њихово међусобно деловање. Магнетовање растављањем. Земаљски магнетизам.

Из науке о електрицитету: Електрично стање, једноставни електроскопи. Добри и лоши водићи, позитивно и негативно електрична тела. Електризовање растављањем. Најобичније справе за произвођаче и сабирање муњине. Олуја, стрелица (муњевод). Волтин чланак и ступ; од сталних чланака само они, који се употребљавају за покушаје. Главни учинци галванске струје, галваноскоп, електро-индукција и магнето-индукција. Најпростије и најпознатије електро-техничке употребе (н. пр. електрична светлост, галванопластика, Морзев брзојав.)

Из механике: Опис главних обликагибања: равноцртно, кривоцртно, једнолико и једнолико поспешногибање. Две врсте деловања механичких сила: поспешење и притисак (тег); мерење задњега (статистичног) деловања утезима. Како се очитује устрајност код промене брзине и смера (средобежна сила.) Тежа, удар, запрекегибања. Састављање и растављање истоврснихгибања; од неистоврсних: хитац. Састављање и растављање сила са заједничким хватиштем и истосмерним силама. Тежиште, врсте равнотежја. Шеталица. Неколико примера једноставних и састављених стројева.

II. течаја: Карактеристична својства капљевина. Разина (niveau), хидростатички притисак. Равнотежје једне текућине као и двеју текућина, које се не мешају а налазе се у спојеним судовима.

Архимедов закон; најједноставније методе за одређење специфичне тежине чврстих и течних тела. Капиларни појави. Карактеристична својства ваздушастих тела (Mariotov закон). Торичелијев покус, барометар; неке даље употребе учинака ваздушног притиска, ваздушна сисаљка, ваздухоплов. Принцип парних стројева.

Из науке о звуку: Осећаји звука, шум, шуштање, шкрипање, зујање, прасак, звек, глас. Висина гласа, гласовни низ, најједноставнији будићи звука. Човечје гласило. Телефон. Распрострањавање и рефлексја звука; сузвучање. Човечје ухо.

Из науке о светлости: осећаји светлости. Правоцртно распрострањавање светлости, сена фотометар. Одроз и лом светлости. Огледала и сочива (тамна комора, оптичка тамница, принцип фотографије.) Расипање боја, дуга. Око. Микроскоп, диоптрични далековиди најједноставнијега сустава и облика.

Са физикалном обуком, поименце са механиком спојило се :
Опис појава на небу с поглавитим обзиром на стајаћице. Мене
месеца, његов опход (за месец дана.) Годишње гibaње сунца. Ту-
мачење тих појава као и различности дневног и годишњег доба
на местима различне ширине и дужине из окретања земље око
своје осовине за један звездани дан и из годишњег опхода земље
око сунца. Помрачење сунца и месеца.

V. I. теч. Минералологија по Хохштетер-Кишпатићу. II. теч.
Ботаника по Бургерштајн-Кишпатићу.

VI. У оба течаја систематска зоологија. Књига од Волдриха
по Кишпатићу.

VII. Физика: попуњавање науке узете у нижој гимназији о опћим
својствима тела. Механика, топлота, хемија по Хандлу-Стожиру

VIII. Физика: наука о телесном кретању, акустика, оптика.
магнетизам, електрицитет и почеци астрономије. Књига као у VII.
разреду.

Философјска пропедевтика

VII. разр. Логика по др. Ђ. Арнолду.

VIII. разр. Емпиријска психологија по др. Ђ. Арнолду.

Краснопис

У I. и II. разреду по проф. Симону Франгешу.

Б) Необлигатни предмети

Француски језик

Учили су ученици IV. V. VI. VII. VIII. разреда по методу
Анову у 2 одељења по 2 сата недељно. У старијем одељењу чи-
тали су и преводили су на српски Фенеленова Телемака; свакога
месеца имали су по једну и по две задаће.

Маџарски језик

Предавао се ученицима IV. V. VI. VII. и VIII. разреда у 2
одељења по 2 сата недељно. У I. одељењу: вежбање у правилном
изговарању, именски облици, глаголи, коњугација глагола „iktelen
igék“ и „ikes igék“; неодређени и одређени објекат; неправилни
глаголи; превођење с маџарског на српски и обратно; писање
превода са српског на маџарски. Књига: Мала маџарска граматика
по Ј. Далошу од Јов. Поповића. У другом одељењу читање Кел-
чејевих и Јокајевих приповедака са стварним и естетичним ту-
мачењем.

Музика

Армониско певање. Црквено армониско појање и светско певање обучавање је по 9 сати недељно. 8 сати употребљено је на обучавање а 1 сат на заједничке вежбе. Певачи су били подељени на 4 групе: сопран, алт, тенор и бас — сваки глас по 2 сах.

Свирање на виолини, по школи Влад. Р. Ђорђевића, 1 сат недељно. *Основни појмови музике и певања,* у I. разреду три одељења, сваки по 1 сат недељно.

Ђаци су појали у саборној цркви сваке недеље и свеца, а за време часнога поста и сваке среде литургију *Т. Остојића* у мешовитом збору, са уметцима од *Бортњанског, Чајковског, Архангелског, Лвовског, Римског-Корсакова, Соколова* и *Мокрањца*, а осим тога приређена је једна забава у корист сиромашних ученика.

Гимнастика

Ђаци од I—VII. разр. раздељени су у 4 одељења. Свако одељење вежба два сата недељно. Гимнастика је предузимана по шведској системи, спојена са гимнастичким играма. Узета су вежбања по дневним редовима без справа, и вежбе на ниским клупама удешеним за шведску гимнастику, те испомагањем о зид и под. Слободне вежбе. Редне вежбе са врстањем у дворедове и четвероредове. Корачања у редовима и дворедовима. Српске народне игре као: рвање, бацање камена, утркивање, лоптање и т. д. Предузете су и најодабраније стране и то: Lawn Tennis, ногомет и неке игре у колу са великом лоптом. Са ђацима је подузето и више гимнастичких излета у некоја фрушкогорска места.

Борење сабљама. Борење сабљама предузето је у три одељења. У I. одељењу били су некоји ђаци из VI. у II. из VII. а у III-ћем су вежбали ђаци сви из VIII. разр. — Прва два одељења имала су по 2 а III-ћи по 1 сат недељно. У сва три одељења училе су се лакше и теже туре, после слободно вежбање.

Промене

у читању латинских и грчких класика.

За шк. годину 1903/4. од управе и збора предложени, од вис. кр. зем. владе, одеда за богошт. и наставу у Загребу дана 15. маја. 1903. бр. 6753. узети на знање и одобрени су за читање ови комади.

У III. разреду.

Lhomond, Urbis Romae viri illustres XX—XXX.

У IV. разреду.

Caes. de bello Gallico l. I, IV и V, Ovid. Trist. 1; Fast. 2, 8; Metamorph. 21. (по Јурмићу 2 издању).

У V. разреду.

- a) Titi Livi l. XXI; Ovid. Trist. 3; Fast. 1, 3, 4, 5, 9; Metamorph. 14, 16, 18, 20
- b) Xenoph. Cyr. III., Anab. II. III. Homeri II. I. II.

У VI. разреду.

- a) C. Sall. Bellum Ingurthinum; Vergil Aen. l. I. II. Cic. in Cat. or. I.
- b) Homeri Iliad VI. VIII. IX. X. Heroditi lib. VI.

У VII. разреду.

- a) Cic. Pro Archia; de officiis; Verg. VII. VIII. Georg. IV. Buc. ecl. V.
- b) Demosth. Olynth. A. B. Г. — Odysseae IV. V. VI.

У VIII. разреду.

- a) Hor. Carm. I. 1. 6. 13. 14. 23. 38. II. 3. 7. 13. III. 1. 2. 7. 28. IV. 5. 7. Epod. II. Serm. I. 1. 9. Epist. I. 12. Carmen saeculare. Tac. Ann. l. II.
- b) Plat. Apologia et Crito
Soph. Antigone, Hom. Odysseae l. XXIII.

Преглед учевних сати за облигатне предмете.

	У разредима								Свега сати
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Наука хришћанска	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Латински језик	7	7	6	6	5	6	5	5	47
Грчки језик	—	—	5	4	5	5	4	5	28
Српски језик	4	4	3	3	3	3	3	3	26
Немачки језик	3	3	2	2	2	2	2	2	18
Историја и географија	—	4	3	4	3	4	3	3	24
Географија	3	—	—	—	—	—	—	1	4
Математика	3	3	3	3	4	3	3	2	24
Природопис	2	2	2 ¹	—	3	2	—	—	11
Физика	—	—	—	3	—	—	3	3	9
Филосов. процедуртика	—	—	—	—	—	—	2	2	4
Краснопис	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Свега на недељу	25	26	26	27	27	27	27	28	213

¹ У I. теч. физика.

Писмене радње у вишим разредима.

а) Из српског језика

V. разред.

1. Први дани у школи. (Писмо другу).
2. Одређени одломак да се пренесе у јужни говор.
3. У цркви (Опис).
4. Одређени одломак да се обележи по акценту и по квантитету.
5. Владање изван школе (Друго писмо).
6. Смаил-ага из „Аговања“ (Карактеристика).
7. „Сведи благо деле“ према врсти песничтва.
8. „Први пут с оцем на јутрење“ према теорији о приповеци.
9. Бранкова „Јадна драга“ према врсти песничтва.
10. *Alloquor extremum maestos abiturus amicos, Qui modo de multis unus et alter erant. Ovid.* (Рефлексија).
11. Живот и пучина (Паралела).
12. Себичњак (Карактеристика).
13. Бој у Термопилима (Приповедање).
14. „Стара без основа зла је новост“. Муш. (Расправица).

VI. разред.

1. „*Quidquid agis, prudenter agas et respice finem* (хрија).
2. Садржина и значај народних умотворина.

3. Зашто су Римљани могли победити Картагињане?
4. Говор нумидског краља Миципсе на самртној постељи (по Салусту).
5. Композиција „Горскога Вијенца“.
6. На што нас подсећа зима (Расправа)?
7. Стара црквена књижевност у прегледу.
8. На међи I. и II. течаја школ. године (Рефлексија).
9. Знање је највеће благо (Расправа).
10. Бијографија у старој српској књижевности (Преглед и карактеристика).
11. Солон и Ликург (Упоређење).
12. „Ferro posentius aurum“ (хрија).
13. Завера Катилинина (Cicero in Cat. or. I.)
14. Стара светска књижевност у прегледу.

VII. разред.

1. Са глаголице на ћирилицу.
2. Почетак мојега путовања по Доситију.
3. О љубави по Доситију.
4. Превод са српскога на старословенски језик.
5. О врлини по Доситију.
6. О историји и о помињању славних људи по Доситију.
7. Превод са српскога на старословенски језик.
8. О љубави ка отачанству по Доситију.
9. Прво певање у прози из Османа.
10. Харач из „Смрт Смаил-аге Ченгића“ у прози.
11. Превод са српскога на старословенски.

VIII. разред.

1. Књижевни језик у новој српској књижевности до Вука.
2. Чему нас учи „Глас Арфе Шишатовачке“?
3. Александар велики и Наполеон (Упоређење).
4. Доситије и књижевне прилике његова доба.
5. „Дан вечером, човек сврхом
У животу свом се хвали“ (хрија).
6. „Чашу меда још нико не попи,
Што је чашом жучи не загрчи
Чаша меда иште чашу жучи
Смијешане најслађе се пију“ (Расправа).
7. Пренос са српскослов. у старослов. језик.
8. Пренос са српскослов. у српски језик.
9. Задаћа о писменом испиту зрелости.

б) из немачког језика.

V. разред.

1. Sich selbst besiegen ist der schwerste Sieg. (Übersetzung aus dem Serbischen).
2. Die ewige Bürde, von Herder. (Nacherzählung).
3. Nutzen der Geschichte. (Übersetzung).
4. Gott verlässt die Seinen nicht, von Bormann. (Nacherzählt).
5. Seelengrösse des Fabricius. (Übersetzung aus dem Serbischen).
6. Die Teilung der Erde, von Schiller. (Inhalt und Auslegung des Gedichtes).
7. Die Tugend ist das höchste Gut. (Übersetzung).
8. Des Sängers Fluch, von Uhland. (Inhalt in Prosa).
9. Sorge für die Gesundheit. (Übersetzung aus dem Serbischen).
10. Hans Euler, von Seidl. (Inhalt in Prosa).

VI. разред.

1. Der dritte punische Krieg.
2. Hüon erzählt seinen Zweikampf mit Amory (Aus Oberon).
3. Welche germanische Staaten wurden auf den Trümmern des römischen Reiches gegründet?
4. Die Jungfrau von Orleans.
5. Eine Übersetzung aus dem Serbischen.
6. Stephan Nemanja.
7. Tod des Stephan Nemanja. (Nach einem serb. Aufsätze.)
8. Aeneas erzählt den Untergang Trojas.
9. Eine Übersetzung aus dem Serbischen.
10. Die Kraniche des Ibykus.

VII. разред.

1. Warum lieben wir unsere Heimat?
2. Mein Irrtum, Ode von Klopstock. (Inhalt und dessen Auslegung).
3. Gustav Adolf im dreissigjährigen Kriege.
4. Böses Beispiel verdirbt gute Sitten.
5. Des Lebens ungemischte Freude
Ward keinem Irdischen zu teil.
(Schiller).
6. Über die Erscheinung eines Geistes im Drama. (Nach Lessing).
7. Die Verschwörung des Catilina.
8. Lust und Nutzen des Fusswanderns.
9. Über den Wert geistiger Vergnügungen.
10. Inhalt des IV. Gesanges von Goethes Hermann und Dorothea.

VIII. разред.

1. Der Handschuh. (Nacherzählung).
2. Die Auswanderung der Plebs auf den heil. Berg.

3. Von der Stirne heiss rinnen muss der Schweiss,
Soll das Werk den Meister loben, doch der Segen kommt von oben.
(Glocke).
4. Über den Neid.
5. Der Geschichtschreiber Titus Livius.
6. Die Wallfahrt nach Kevlaar. (Heine).
7. Hüte dich vor Schmeichlern.
8. Das Wissen ist nützlicher als der Reichtum.
9. Eine Übersetzung aus dem Serbischen.
10. Maturitätsprüfungsaufgabe: Rede wenig, höre viel!

II

Власти и управа гимназије

А.) Патронат.

а.) Врховни патрон:

Његова Светост српски патриарх Господин Георгије Бравковић, Архиепископ карловачки и митрополит, Њ. ц. и краљ. Апостолског Величанства прави тајни саветник, аустро-императорског ордена гвоздене круне I. степена кавалер, краљевско-српског реда св. Саве и Белог Орла великокрсник, кнежев.-црногорског ордена Данилова реда првога степена великокрсник и т. д. и т. д.

б.) Чланови патроната.

Пречасни Господин Иларијон Руварац, Архимандрит Гргетешки; Преч. др. Георгије Летић архимандрит; преч. г. Василије Константиновић, протојереј и парох карловачки; благород. г. др. Петар Станковић, адвокат; др. Лазар Секулић, патр. и нар. тајник.

Б.) Куратори гимназије

Г. г. Александар Димитријевић-Чакић, Јован Симеоновић-Чокић, Моја Клисарић млађи, Јован Станковић, Марко Поповић, Душан Милић, — грађани карловачки.

В.) Учитељски збор

I. У облигатним предметима:

Васа Вујић, директор, предавао је грчки језик у VI. раз. Служи 37 година.

Иван Маширевић, пресвитер, грчко источни професор-кати-хета, предавао је науку хришћанску у свих 8 разр. Служи 8 год.

Ђура Коларић, капелан, катихета римокат. младежи. Служи 5 год. и 5 месеци.

Јован Живановић, професор, предавао је српски језик у II. III. IV. V. VI. VII. р., географију у I. р. Старешина у III. р. Служи 38 год.

Григорије Барусковић, професор, предавао је латински језик у VI. VII. и VIII. р. Служи 36. год.

Петар Нинковић, професор, предавао историју и географију у II. III. IV. V. и VII. р., нем. јез. у I. р. Чувар географске збирке. Служи 27 год.

Стеван Поповић, професор, предавао је природопис у I. II. III. V. и VI. р, математику и физику у III. и IV. р. Чувар природописног кабинета. Служи 24 год.

Павле Марковић, професор, предавао латински језик у I. и III. р. грчки у V. р. Разредник I. р. Служи 23 год.

Ђорђе Магарашевић, професор, предавао је латински језик у II. р., грчки у IV. р., српски у VI. и VIII. р. Летописац. Библиотекар. Разредник IV. Служи 22 год.

Милан Недељковић, професор, предавао немачки језик у II. IV. VI. VIII. р., историју и географију у VI. и VIII. р. Чувар нумизматичне збирке. Разредник VI. р. Служи 18 год.

Радивој Врховац, професор, предавао је грчки језик у III. и VII. р., српски у I. и V. р. Разредник VII. р. Служи 17 год.

Светислав Коларовић, професор, предавао математику у V. VI. VII. и VIII. р., физику у VII. и VIII. р. Чувар физикалног кабинета. Разредник VIII. р. Служи 16 год.

Душан Сперњак, професор, предавао је немачки језик у III. V. VII. р., математику у I. и II. р., филоз. пропед. у VII. и VIII. р. Разредник у II. р. Служи 13 год.

Григорије Лазић, професор, предавао латински језик у IV. и V. р., грчки у VIII. р. Разредник V. р. Служи 12 год.

II. У необлигатним предметима:

Григорије Барусковић, за француски језик.

Душан Сперњак, за мађарски језик.

Душан Котур, проф. музике, црквеног и армоничног појања и певања. Служи 6 год.

Павле Миљшевић, за гимнастику. Служи 6 год.

Гимназијски Летопис 1902—1903.

29. 30. и 31. августа уписивали су се ученици и полагали пријемне и поправне испите.

1. септембра раздељен је ученицима распоред часова и тога дана још отпочела су редовна предавања.

Од 1.—6. септембра трајале су писмене радње за испит зрелости јесењег рока.

7. септембра били су сви ученици са проф. збором на призивању Св. Духа, које је обавио ректор богословије пречасни госп. протојереј Јован Вучковић. После призивања поклонили се проф. збор са својим управитељем Њ. Светости, преузвишеном господину Георгију Бранковићу, патријарху српском и свом врховном патрону.

10. септембра, били су сви ученици са проф. збором на тужном годишњем спомену за непрежаљеном царицом и краљицом *Јелисаветом*, који је обављен у саборној цркви, а на ком је служио васколико овдашње свештенство, а началствовао је преч. г протојереј Јов. Вучковић.

11. септембра прочитани су у присуству збора професорског свима ученицима школски закони.

30. септембра обављен је усмени испит зрелости јесењег рока под председништвом гимназ. управитеља В. Вујића као владиног повереника за овај испит.

4. октобра присуствовали су сви ученици са проф. збором благодарственој молитви о превишњем имендану Његова ц. и кр. апостолеког Величанства *Франца Јосифа I*. Црквеном обреду присуствовала је Његова Светост, патријарх српски *Георгије*, а началствовао је проосвештени господин *Митрофан*, епископ бачки.

19. новембра били су сви ученици са проф збором на св. литургији у саборној цркви, коју је одслужио у спомен имендана благоупокојене царице и краљице *Јелисавете* пречасни госп. Јов. Јеремић, окружни протопресвитер карловачки са овдашњим свештенством.

3. децембра причестили су се сви православни ученици ове гимназије, а исповедили се уочи тога дана у гимназијској дворани пред својим вероучитељем.

20. децембра били су сви ученици ове гимназије са својим учитељима на парастосу приређеном у спомен оснивача, приложника, директора и професора ове гимназије. Служио је пречасни госп. Јован Живкскић, прстојереј и професор овдашње богословије са свештенством.

9. јануара о. г. учињен је у саборној цркви помен блаженоупокојеном митрополиту Стефану Стратимировићу, оснивачу кар-

ловачког „Благодјејанија“. По свршеном чину изишао је пред своје другове гимназиста VIII. разр. Секула Дрљевић и изговорио је захвалне речи како у спомен оснивачу карловачког „Благодјејанија“, тако и оснивачу и приложницима карловачке гимназије, изнесавши у свом говору културне прилике у Срба пре и после сеобе у овостране крајеве австроугарске монархије, особито оне, у којима оба велика оснивача осећају живу потребу да у свом народу оснују и утврде оне културне институције, које ће послужити њихову народу да се може што више приближити савременим приликама и просветним потребама. Истичући поменути ученик значај ових културних тековина истакао је значај оних добротинастава, која је у исту сврху учинио своме народу и данашња поглавица митрополије карловачке, Њ. Светост, преузвишени господин *Георгије*, патријарах српски. Позива за тим своје другове да схвативши значај свега овога са истом љубављу врше дужност своју и према културним заводима овим и према позиву свом.

27. јануара, на дан првога српскога архиепископа и просветитеља св. Саве освећена је по стародревном обичају после службе Божје у свечаној гимназијској дворани водица и пошкропљени су сви гимназијски разреди. Освећење воде обавио је в. пречасни госп. Анатолије Јанковић, архимандрит крушедолски. По том је ступио пред искупљену многобројну публику директор гимназије В. Вујић и прочитао је овај поздрав и реч:

Не тајећи задовољства, које живо осећам вазда са својим колегама кадгод смо срећни, а нарочито на дан Саве Немањића, у овој народној кући, одгојилишту његове узданице и расаднику будуће интелигенције му, да дочекамо дичну публику најродољубивије општине српске, у столици начеоника и наследника Светитељева у цркви и школи нам, у овој свечаној дворници, где су не давно збор зборила господа хришћанска, великодостојници Краљеви и избраници народни, речита уста његова и одјекивали родољубиви гласови им за добро и напредак српске просвете и нашега скромнога завода, — ја Вас с поштовањем поздрављам, милостиве госпође и господо, и с благодарношћу, што сте удостојили одазвати се нашем очекивању потрудивши се својим присуством увеличати ову по превасходству школску славу и поделити радост нашу. Заиста, ко нас тако вољно походи кад овако побожно вршимо своју најодличнију дужност, доприноси тиме сведачанство својих симпатија не само према школи и настави, него се показује велики пријатељ и нама који смо се њојзи посветили.

Јамачно, то није само хвала ни илузија, да смо ми одати своме позиву кад служимо ево најстарији 38 а најмлађи 8 година верно и суревњиво ствари народне просвете и васпитању његове омладине т. ј. будућности његовој (јер младост то је будућност), радећи по силама да се нови нараштаји и боље крену и подигну на виши ступањ живота и цивилизације, која се и састоји у произвођењу што веће снаге и моћи у средствима за самоодржање и

напредовање друштва а што правилније и правичније распоређење благостања међу његовим члановима.

Такођер судим, да није неумесно рећи кадгод штогод и о учитељима и наставницима на дан првога наставника и учитеља српског, пред публиком, чији стари као и они већ сто година са великим жртвама својим позивају оне Србе и Словене који осећају у себи позива за то и воље, да заузму столице, којих смо се удостојили ми, и приме име, од којег мало има часнијих и дичнијих и које су носили највећи добротвори човечанства, нико не мањи него Син човечји и Син Божји и по његову угледу Немањин син, угодник његов и наш угледник. Не спомињем ово за то, да пробудим гордост својих другова, они слабо и познају то чувство, него пре да у душама њиховим подстакнем чувство друго и жар, чувство дужности којим се они природно и законито поносе, ако се у опште чим поносе.

Без сумње, господо професори, Ви кад сте у првој ватри младости пригрлили свој позив, тако узвишен и тако мучан, изабрали сте посао кадшто и незахвалан који захтева више него остали и пре преданости и прегорења с ваше стране, а са стране друге вама се може ићи само на руку, подржавати вас и храбрити да не малакшете и истрајете у повереном вам задатку: бризи око образовања млађаних душа и савести, јер то је у духу цивилизације и културе, подићи углед и положај учитеља, да се подигу на виши нив. ученици, народно надање.

Премда свесни својих задатака у што су се уживели и који се састоје у интелектуализовању још више у морализовању нежних бића да их уведу у морални свет, без чега нема ни цивилног грађанског реда и заман су сви закони без реда моралног и закона, ја сматрам, говорећи тако о професорима, да испуњавам један део својих дужности; и ако можда не вређам њихову скромност, али им умножавам скрупуле и бриге како ће одговорити захтевима свога звања у времену мучном и мутном, као што је по великој чести ово наше, материјалистичком са програмом и тежњама својим идеалним који канда једино они заступају и имају да га остваре с помоћу Божјом и уз заступство Савино а подржавани симпатијама свију племенитих и поштених људи.

Ја сам увек необично угодно узбуђен говорећи на дан угодника Божјег и народног на овом месту, или правије у овом месту јер видим, да као што су наши бољи и старији још у претпрошлом веку најбоље схватили и разумели његову мисао српске просвете кад су подизали овај завод, тако је, чини ми се мало где живља успомена на заслуге Савине учињене народној школи и цркви и њиховој аутономији, и свест о томе, да је Сава био подједнако човек и велика ума и велика срца, син прави свога оца и народа, и отаџбине мајке своје које је љубио свим жаром племените душе своје у прошлости, садашњости и будућности, љубио их је као што верна слуга и одана љуби господара свога и залагао се за

њих, љубио их је до смрти, која га је и затекла у служби тој, још више, љубио их је и после смрти јер су му спаљене и моћи зар што су и оне биле Србу од помоћи; и остала је од њега једина само успомена, чиста и драга успомена у срцу српском, предмет љубави и у исто време пример дивљења за све.

А шта ћу теби да кажем и ставим на срце као аманет угодника српског ове године, омладино, узданицо народна како те радо зовемо и не дај Боже да се преваримо? Јавна је и јасна сврха и задатак рад чега сте дошли овамо и родитељи су вас с бригом и са жртвама оправили — свестрано васпитање физичко, умно и морално које се једно у другоме садржи и међусобно допуњује и потпомаже, а ми се трудимо да добијете и изнесете га сдавде. У здравом телу здрав је дух — давнашњи је труизам, но и обратно је истина: без здрава духа нема ни телесног здравља, — духа узетог обострано као умне половине му и чувствене, јер хоће и да се прецени једна страна према другој, умна према емоционалној. Но како су више за живот у друштву они његови чланови, који имају срца и чувства за другог, алтруистичког осећаја и симпатије, него они који су без тога и себични су сувише па макар како били иначе оштроумни и учени; то је очевидно да ваља и у другоме и у себи неговати, развијати и већбати ову страну, емоционалну, болеливу, моралну, а не само ону умну, немилостиву и егоистичну. С тога, макар да ће још после мене који час забавити такођер проф. Магарашевић веома поштоване госпође и господу наше добротворе, кратком расправом о српској школи у овој новој нашој отаџбини, ја ћу с њиховом дозволом, драги ученици у две речи да вас поучим о једној најосновнијој тачци њезина ваздашњег програма и васпитања у опште, о васпитању моралном и значају његовом са гледишта и по методу чисте науке и искуства, дако се и на тај начин успе нешто, поред начина осталих, с којима сваки дан кушамо убедити вас о важности његовој т. ј. да се научите разликовати добро и зло у понашању и добијете јасна појма о дужности, као језгре и украса ваше интелигенције и будућег положаја Вам у народу.

Морал, закон људског друштва, односи се на понашање наше и рад а састоји у набљудавању извесних непроменитих правила у владању према себи равнима, ово пак стоји до наших осећаја и чустава, од којих потичу сви покрети т. ј. сваки рад и у које се мора претворити сама мисао пре него што, и ако ће да, пређе у дело. То може да буде и јесте смисао и оног учења да је морал такођер знање.

Први почеци морала и моралног васпитања као и уопште васпитања јесу у породици, почетку и заметку друштва, које обоје ако неће да се распу и растуре, морају имати чланови им извесна стална начела, у која ваља сви тврдо да верују без критике и мудровања — своје идеале. По овим идеалима, у колико се у њих верује и високо се држе, цени се и место породици и

заједници на степеници културе и цивилизације, и снага им боље одолева свима навалама природним и сличних скупова на њихово биће. Вазда заступати интересе целине, поштовати, и бити за, ред и одомаћене установе и обичаје, покоравати се властима, заштитавати старе и немоћне — зактеви су општи за сва друштва, и животињска без сумње, као што и песма вели да је зло и несрећа, где не поштују млађи старијега, не слушају деца родитеља, родитељи пород погазили и т. д.

Ово су истине и правила освештана вековним искуством, остављеним нам у наслеђе од наших незапамћених предака, тако стара да се сматрају као заповести Божје те су ушла у прописе религија, које макар иначе собом се и разликовале у догми, у моралу се овакога рода све подједнако слажу. За други свет, за небо, има свака вера своје учење, религиозно, за свет овај и живот земаљски уче оне исто, један им је морал.

Око морала труди се, друго, држава са својим установама (цркве) школе и просвете, земаљских власти и судова и њихових закона. На кога не утиче религија са својим даљним перспективама награда и казни више санкције у другом животу, тај се подвргава Земаљском Аукторитету у Држави који има санкцију политичку. Сви битни делови морала усвојени су и садржавају се у законима земаљским који су веома осетни и делују непосредно на преступнике им било као повреда или пропуштања дужности према целини — само да се не осујети Етичка Сврха — благостање људских створова, који живе у заједници.

Бдијући такођер да се испуњавају прописи вишега и највишега морала, религиозног и државног, имају још неке моралне дужности, које налаже велика и боља маса народна као таква, јавно мњење, што суди, и осуђује за, такве преступе који воде већем злу, као што су безбожност и богохулство, пијанство, нечистота, насртљивост и нечовечност, а хвали и награђује оне који се тога свега чувају и клоне. Ова страна у понашању нашем стоји дакле под Популарном Санкцијом. Ако се за оне највише и више дужности нам и може и не може мислити, да је њихово сазнање од искуства а сврха им корист наша, за ову трећу врсту то је извесно, и елементи моралнога васпитања црпу се из личног искуства, а настојава се на њиховом набљудавању са корисности њихове. Одобравање и похвала исправног понашања а општа, народна, осуда противнога владања не оставља у неизвесности младога човека, док још није ни настао на свет, тако рећи, о томе, шта је по њега добро а шта зло, и казује му, да су то само нужне последице извесних радова и поступака с његове стране, које се не могу избећи и морају се подносити. Сваки је јамачно доста рано искусио у свом животу, било на себи или на другом, да се вредноћа, уредност, штедња, поштење награђују и стварно, а умирују и задовољавају савест, то организовано искуство. А ко ово једанпут увиди, вероваће и нека верује, да још у већој мери ко-

ристи и телу и души, оно чему нас учи црква и религија и шта од нас тражи држава и чиста наука.

Један од најмоћнијих чинилаца моралнога васпитања по овој теорији јесте средина у којој се налази дете и момак, који што виде око себе, по урођеној наклоности и нагону за имитовање и сами раде, те им туђи примери с временом постају навиком. Тако и несвесно бивају младости учитељи сви они, и старији и вршњаци, који год долазе с њоме у додир, одкуда, ако не показују добар углед јој, одговорни су младости за своје и за њено поткоје владање, и света је реч, тешко онима од којих долазе саблазни; најодговорнији су пак учитељи и родитељи за зло, које проузрокују на тај начин, као што су и најзаслужнији за добро понашање, око којег се труде у осталом најпреча им је дужност, а свесној омладини наук из овога клонити се рђава друштва као живе ватре, а тражити добра, која нас не друго него оплемењавају.

Драги ученици, Рођени и одређени да будете једнога дана од деце људи и грађани, ваља зато да оснажите своју интелигенцију и своју вољу културом научном и литерарном, те да вам кад узатреба она подејствује на срце, отвори Вам га и учини примчивим за најблагородније осећаје и чувства — окрепи вам природу до карактерности, толико нужне грађанину, који има сељанима, не, читавом народу да предњачи на путу живота. За што се ваља навикавати од младости на уздржљивост од сваке руке, те да вам не падне тешка борба доцније, као одраслима, са себичним, животињским и несоцијалним страстима, које никад коначно не изумиру у нама, и вребају само згоду, да у часу слабости нам потеку и оборе се на ближњег нашега и цео друштвени ред. За то док сте млади и не мислите о другој у својој невиности, него искључиво о ономе што чујете и видите у цркви и школи и о томе само говорите: чувајте се цинизма у свачему, нарочито у речима, у које обучене зле мисли и осећаји лакше постају дело: нека се тако за сада разликујете од других паћете се, зрели људи, од других разликовати, као што и ваља, у делима. Покрјни Копитар, старији пријатељ и учитељ Вуков, казао је једанпут, по сведошћу одличног српског књижевника Јоксима Новића, младог пријатеља заједно с Караџићем и ученика великога Словенина и Словенца, за витешку браћу нашу Црногорце: *Die Montenegriner adeln uns alle Slaven*. Ах! кад би се тако нешто од прилике у моралном погледу могло рећи за Србе ђаке у опште у свету, а Карловачке напосе, остварен би био највиши и најсмелији идеал и учитеља и родитеља Вам те се не би бринули за будућност Вашу и народа нашег који вас тако љуби. А може бити само реците у себи једно снажно и одлучно хоћемо и с Бранком некадашњим цензором *morum inventutis*, које сваки нека буде сам себи и млађима, с Бранком, Вашом диком, молећи се Богу, да вам како с права пута душа млада не залута. Којему, Највишем Бићу и Краљу краљева, с нама заједно, и ње-

говим угодницима, како нас учи наша лепа хришћанска и православна вера, одајите вазда божанско и небеско поклоњење у љубави и страху; а Његовом Помазанику и Намеснику овде међу нама, Нашем светлом и узвишеном Краљу и Господару земље и Његовим властима, државним и аутономним, световним и црковним — лојалност и оданост традиционалну српску; нашим и вашим, најпосле, непосредним месним и грађанским, политичким и судским постављеним чиновима, као год и свима старијим без разлике стања, где јесте и где нисте на нези, стану и у суседству, као старатељима који се брину труде и ради су Вам добру, учитељима као родитељима указујте поштовање, будите послушни и поучљиви; међу собом љубазни и дружевни за добро, исправљајте један другога, млађе учите као старија браћа и будите им углед и пример, јер то приања и прима их се: да Вас помињу као таке, и хвали Вас душа њихова и народна.

Слава Сави Немањићу наставнику православља, благочашћа учитељу и чистоте т. ј. добре вере и моралног живота.

Слава основаоцима гимназије Карловачке завода за чување и неговање ових народних и светских светиња.

Слава патријарху српском Георгију Бранковићу, који верно и суревњиво чува ове аманете наших дичних старих и обнавља њихову традицију.

Слава им.

После овога изговорио је проф. Ђ. Магарашевић беседу, у којој износи значај овога дана и ове свесрпске светковине, у којој се сећа на првом месту оснивача српске црквене просвете, његова светитељскога и просветитељскога рада, који је тим значајнији, што је за собом оставио неувеле клице, из којих ницаху вековима патријотска дела српских синова, а све у сврху културнога напретка свога народа. Беседник се осврнуо на представништва нашега народа у овој страни крајевима, на српске митрополите и патријархе и на наше црквено-народне саборе износећи рад њихов, а све у интересу просветнога напретка нашега народа од сеобе амо до данашњих дана. У свом говору истакао је заслуге садашњег патријарха, преузвишенога господина *Георгија Бранковића*, за просветни напредак народне нам школе, за коју се у истом правцу бринуше и наши митрополити и наши сабори.

Само заједничким и сложним радом оних, који су позвани у првом реду да бдију над културним напретком српскога народа одужићемо се блаженој сени светитеља Саве и само таквим радом засведочићемо да смо му схватили и разумели његов рад, који нам је у аманет оставио на добро своје цркве, свога имена и свога рода.

30. јануара закључена су предавања првога течаја ове школске године и раздељене су сведоцбе ученицима.

3. фебруара отпочела су редовна предавања у II. течају.

11. фебруара дочекали су на пијаци испред патријарашкога

двора, а тако исто и испратили сви ученици ове гимназије — са професорским збором, Њихова Величанства краља и краљицу Србије, који су тога дана као гости узвишенога нам владара, Њ. ц. и кр. апостолског Величанства *Франца Јосифа I.* походили о парастосу у манастиру Крушедолу гроб благоупокојенога *Краља Милана.*

3. марта преминуо је у Загребу многогодишњи, заслужни и незаборављени главни земаљски надзорник средњих школа *Др Фр. Мајкснер*, који је кроз све то време вршио исту службу и овом нашем заводу, оставивши и код предпостављене нам власти, Високославног патроната ове гимназије, и код збора професорског најлепше успомене после себе. Нека му је лака црна земља и вечан спомен!

29. априла били су сви ученици ове гимназије са проф. збором на шестонедељном парастосу, који је приредило градско поглаварство овога места у спомен звом добром и незаборављеном старешини, благоупокојеном великом жупану *Петру ил. Јурковићу.*

Парастосу присуствовала је Њ. Светост, преузвишени господин *Георгије Бранковић*, патријарах српски, а црквену функцију обавио је преосвештени господин *Гаврило Змејановић*, вршачки епископ уз асистенцију меснога свештенства.

Од 18—23. маја обављен је писмени испит зрелости летњег рока са ученицима VIII. разреда. (Усмени испит одређен је на 22. рујна.)

21. маја походио је овај завод са приправницима IV. године петрињске државне препарандије г. *Dr. J. Turić*, кр. професор у истом заводу.

3. јунија отстојали су учитељи и ученици и отпојали парастос, после службе божје, пок. добротворци Јелени Коски.

20. јунија ће се причестити ученици, а

21. јунија биће благодареније у саборној цркви и отпуст у гимназији.

IV.

Главнији отписи и наредбе

а) од вис. кр. хрв. слав. далм. земаљске владе, одеела
за богоштовље и наставу.

Год. 1902.

Бр. 234. Према извешћу домобранског окр. заповедништва Загребачког и отпису кр. уг. министарства за зем. обрану о ступњу образованости чета од 31. ожујка 1902. позива се управа, да младежи нагласи, да код пријема у домобранска одгојилишта и обра-

зовалишта није сметња слабије знање мађарског језика, јер је удовољено да младићи из Хрватске и Славоније могу пријамни испит како у вишој реалци тако и кадетске школе положити на свом матерњем језику, исто да су у школи кадетској у Печују придељени часници хрватске народности у ту сврху да с хрв. младима држе опетовања на њиховом језику док не науче мађарски, (10. свибња. 6854.)

184. Достављају се прописно запечаћена питања за писмени испит у јесењем року (14. српња 10055.)

215. Ни преставку православног срп. архијерејског Синода у савезу са својом наредбом од 10. сечња 1888. б. 436. изволеда је Вис. кр хрв. слав. далм. Влада одредити: 1.) Да су учитељи грчко-источне вероисповести у зем. ср. школама на дане великих празника, т. ј. Божић, Нову годину, Богојављенаје, св. Саву, други дан Ускрса и Духова, Спасов дан, решени дужности обучавања и осталих званичних послова у ту сврху, да с младежи своје вероисповести могу присуствовати служби Божјој. А да се младежи правосл. вероисповести олакша полазак цркве позивају се управе, да се строго држе споменуте наредбе од 10. сечња 1888. и у разредима, у којима има знатнији број ученика нашега исповедања, на оне свечане дане не предузимају новог научног градива, него да се ограничи на понављање и вежбање дотле већ тумаченога. (4. рујна бр. 13160.)

235. Доставља се у препису наредба од 16. рујна б. 12861. којом се проглашују Хришћански катихизис православног цркве за средње школе од јеремонаха Мих. Миловановића, Библиске приповијетке Старога Завјета, и 3. издање, Библиске приповијетке Новога Завјета проте Јована Петровића проф. и катихете као облигатне учевне књиге за овозем. средње школе с тим, да се друге не смеју употребљавати.

238. Привремени управитељ В. Вујић делегован декретом за кр. владиног повереника на испиту зрелости у јесењем року (21. рујна б. 15002.)

245. На предлог и препоруку срп. правосл. Синода прописује се Православна моралка за више разреде од проф. катихете Саве Теодоровића као обавезна за земаљске гимназије. (25. рујна бр. 12728.)

285. Главно год извешће за 1901/2 узима се на знање с додатком, да како у погледу владања тако и у науцима постигнути успех задовољава. (12. листоп. бр. 15772.)

Год. 1903.

82. Наређују се месечни каталози где се имају уводити оцене увек пред седнице зарад обавештења родитеља и њихових заменика у тако званом „расудницама“ које се прве испраћају у половини течаја, а и после ће се одјако моћи достављати нарочито белешке о непрописном владању моралном. (4. ожујка бр. 3392.)

126. Извештај управе о владању и успеху у I. течају 1902/3. узима се на повољно знање у опште, а у два разреда посебно, где је слабији успех надати се да ће испасти за руком збору допунити у наукама и владању, за које се препоручују нарочито педагошка средства морално деловање и поука, па, најпосле и законске строгости, да се младеж приучи на савесно вршење дужности. (28. ожујка б. 2544.)

190. Обавешћује се управа да је велем. госп. проф. др. Тома Маретић делегован за усмени испит зрелости у овогод. летњем року, који је за то одредио и дане — 22. јунија и сл. (18. свибња бр. 6993.)

о) од вис. Патроната

Год. 1903.

10. Из седнице од 20. дек. 1902. (2. јан.) 1903. бр. П. Г. $\frac{76}{11}$ ради знања и обавештаја управе и професора доставља се, да је од летошњег Сабора вотирана плата прихваћена и од 1. јан. 1903. код Старатељства у течај стављена уз дотичне наредбе о задржању одн. уплати у мировински фонд на вишак у смислу постојеће уредбе о томе.

23. Ослобађају се од плаћања школарине за I. течај и то од целе ученици VIII. р. Влаовић Симеон, Стојков Мојс., Маријан Бура. Петковић Коста, Малешевић Никола, Дрљевић Секула, Максимовић Ђорђе; VII. р. Богојевић Стојан, Слепчевић Илија, Стерија Ђорђе, Трлајић Светозар, Грујић Ђорђе; VI. р. Орлић Бура, Костић Дим., Новаков Душан, Петровић Љубом., Јовановић Тома, Прица Спасеније, Гајинов Никола. Кеџмановић Вој; V. р. Митровић Симеон, Бранковић Ђорђе, Костић Ал., Перић Раф., Павлов Жарко, Чачуга Бранко, Тадић Гр., Костић Светислав, Бранковић Мих., Мрђанов Душан, Живковић Ђорђе; IV. р. Радовић Спасоје, Деановић Миле, Безуљ Милан, Варда Душан, Медковић Богдан, Белодедић Григ., Јакшић Лазар, Сувачаревић Ђорђе; III. р. Вуксановић Давид, Буркић Душан, Медаков Петар, Бурђаковић Стеван, Мишковић Живан, Живковић Здравко, Дедејић Рада, Станојевић Ђорђе, Кеџић Петар, Веселиновић Војислав; II. р. Чупић Бранко, Кантар Јован, Марин Милан, Вукчевић Гр., Косановић Бранко, Војновић Вој., Крајновић Душан, Манојловић Никола, Шимић Ал., Станисављевић Илија, Секулић Стеван; из I. р. Мађаревић Милош. Од половине су опроштени: VIII. р. Брзак Стеван, Петровић Коста, Десимировић Коста; VII. р. Дорић Живко, Давидовић Петар, Војновић Никола; VI. р. Сретић Ђорђе. (Отпис 10. (23.) дек. 1902. П. Г. $\frac{61}{52}$ и $\frac{73}{56}$).

91. Узимајући на знање извештај о плаћањима и прилозима ученика за 1901/2. Вис. Патронат позива управу, да дужну школарину енергично истерује, а који не би ни у току године пла-

тили на почетку 1903/4. нека их не прими у гимназију. (10. (22.) дек. 1902. бр. $\frac{5}{3}$).

92. Извештај о испиту зрелости у јесењем року узима се на знање. (10. (23.) дек. 1902. бр. $\frac{5}{4}$).

157. Опрштени из седнице од 10. (23.) марта бр. П. Г. $21/7$ плаћања школарине за II. течај и то целе ученици: VIII. р. Стојков Мојсије, Милановић Сава, Дрљевић Секула, Максимовић Ђорђе, Миљушевић Љубомир, Горановић Илија, Маријан Ђура, Половина Никола; VII. р. Богојевић Стојан, Трлајић Светозар, Давидовић Петар, Дорић Живко; из VI р. Петровић Љуб. Прица Спасеније, Јовановић Тома. Радуловачки Живојин, Латиновић Милан, Костић Дим., Орлић Ђорђе, Вишњић Илија, Гајинов Никола; из V. р. Перић Рафаило, Тадић Гр., Костић Ал., Пецикозић Антун, Анојчић Векослав, Бранковић Мих., Костић Светислав; из IV. р. Безуљ Милан, Варда Душан, Радевић Спасоје, Медаковић Богдан, Јакшић Лазар, Сувачаревић Ђорђе, Тарањски Никола, Бајић Тодор; из III. р. Савин Живан, Буркић Душан, Живковић Здравко, Ђурђаковић Стеван, Медаквић Петар, Вуксановић Давид, Веселиновић Вој., Мишковић Живан, Кепић Петар, Дедејић Рада; из II. р. Крајновић Душан, Чупић Бранко, Марин Миленко, Галовић Бранко, Косановић Бранко, Манојловић Никола, Вујчић Милан, Ђурашевић Милан, Станисављевић Илија, Шимић Алекс.; из I. р. Бранковић Стеван, Медаковић Данило и Душан, Теодоровић Никола, Тишма Милан, Сикирица Бранко, Ромчевић Светозар. А од половине су ослобођени: VIII. р. Петровић и Десимировић Коста, Брзак Стеван, Будисављевић Филип; VII. р. Давидовић Петар, Дорић Живко; из VI. р. Сретић Ђорђе; из V. р. Митровић Симеун, Бранковић Ђорђе.

Учевна средства

(ПРИНОВ)

А) Гимназијска библиотека

І. учитељска

Поклони. Од срп. кр. академије у Београду: Глас LXIII. LXIV. Стари српски записи и натписи (Зборник за историју, језик и књижевност срп. народа) књ. I. Годишњак XIV. Језера Македонска од дра Цвијића. — Од Сабора Краљевина Хрватске, Славоније и Далмације: Stenografički zapisnici i prilozi za petogodište 1901—1906. Svezak I. II. V. godina 1901. Svezak II. dio I. II. godina 1902. Kronologički i alfabetički našastari za trogodište 1865—1867. 1875—1878. Српске нар. песме и игре с мелодијама из Левча. Београд, 1902. Насеља српских земаља, уредио др. Ј. Цвијић књ. I. с Атласом. — Од Матице српске: Летопис књ. 214. 215. 216. 217. 218. 219. Књиге за народ 99. 101. 102. 103. 104. 105. „Књиге Матице Српске“ бр. 6. Косово. Написао Бран. Ђ. Нушић I. Рад и именик Матице Српске године 1902. — Од Његове Светости Патриарха Георгија Бранковића. О Јовану Јовановићу Змају и Српска Митрополија Карловачка око половине XVIII. века. — Од г. Д. Руварца као писца, исто дело. — Од преводиоца: Шта је патриотизам. Именик чланова срп. нар. црквеног сабора у Карловцима 1902. — Од манастирске штампарије: Макс. Вујић, Православна срп. парохија у Добрици крајем 1901. Књижевни радови Скопљанског Митрополита Фирмилијана књ. X. Поучни део 1902 — Од писца Rad Dra Jovana Subotića na školskoj knjizi. Napisao Djordje Magarašević Preštampano iz 148. knjige „Rada jugosl. akademije znanosti i umjetnosti“. — Од писца, Историја филозофије. Стари и средњи век. Саставио Л. Поповић. Цетиње 1902. — Од писца, Својства, вриједност и важност злата и сребра за индустрију. Од Теодора Филипеска. Сарајево 1901. — Од г. Димитрија Руварца, Ауеријски конкордат и Хрвати. Ср. Карловци 1902. О одговорности епархијских власти. Архимандрит Јован Рајић. — Од г. Виће Грујића из Руме, Dresdener Abend-Zeitung за год. 1805./6. — Од Ravnateljstva nar. zool. muzeja u Zagrebu, Popis sisara hrvatske faune. Sastavio A. Korlević. Popis ptica hrvatske faune. Sastavio dr. E. Rössler. — Од г. Дим. Руварца, О разводу мешовитих бракова у Хрв. и Славонији. — Дра Лазе Станојевића Извештај о срп. нар. вероиспов. осн. школама Ново-

садским за шк. годину 1901/2. — Од кр. хрв. свеучилишта Фрање Јосипа I. Govori kod instalacije rektora dne 19. listopada 1902. — Г. Станоја Станојевића расправа његова, Борба о наследство Баошино. Карловци 1902. — Давид Вишњић, своју расправу Година, графички приказана. Сарајево 1902. — Од Преосвештеног Епископа Жичког Саве Дечанца списи му: Владалац и народ. Београд 1897. Помозимо Високим Дечанима. — Од г. Виће Грујића, Thucydides, Geschichte des Peloponnesischen Krieges übersetzt von David Heilmann. Wien 1812. 3 књиге. — Kronologički i alfabetički našastari k stenografičkim zapisnicima Sabora Kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije za 1897.—1902. — Литургија недељна и празнична, хармонисирао за мушки хор Владимир Ђорђевић. Дар. г. П. Марковића. — Од г. Милана Поповића Путовођа кроз Нови Сад. — Од писца, др. Ђ. Протића, Прилог к познавању флоре, ресила (алге) Албаније. — Прорачун трошкова на потребе црквене и просветне, прихода и расхода срп. нар. фондова и заклада, срп. правосл. манастира за 1902. — Извештаји о стању срп. нар. црквених фондова и фондација за год. 1890—1897. — Извештај о раду школског Савета од 1900/1. и о стању срп. правосл. вероисп. школа на свршетку 1900—1901. шк. године. — Школски изв. за 1901/2: — Богословског училишта у Карловцима, Задру, Велике гимназије у Мостару, Доњој Тузли, Бањојлуци, Trgov. škole u Livnu, Кр. горњоградске и доњоградске вел. гимназије Загребачке. Кр. мушке учит. школе у Загребу. — Срп. вел. гимназије Новосадске. — Грађевно стручне и обртне школе у Загребу. — Кр. реалне гимназије, Загреб. — Кр. наутичне школе у Бакру. — Кр. вел. гимназије у Осеку. — Мале реалне кр. гимназије у Митровици. — Кр. вел. реалне гимназије у Раковцу. — Кр. реалне гимназије у Сењу. — Кр. вел. гимназије Госпићке. — Кр. вел. гимназије у Вараждину. — Кр. реалне гимназије у Беловару. — Кр. реалне гимназије и више трговачке школе у Земуну. — Срп. аутономне школе учитељске у Карловцу. — Кр. вел. гимназије у Винковцима. — Срп. више дев. школе Новосадске, Панчевачке. — Извештај женског лицеја у Загребу. — Мале реалне општинске гимназије у Вуковару. — Кр. мале реалне гимназије у Петрињи. — Кр. вел. гимназије у Пожеги. — Кр. вел. гимназије у Сушаку. — Кр. реалне гимназије и трг. школе у Осеку. — Мушке учитељске школе Осечке, Петрињске. — О српском правосл. богосл. училишту у Рељеву. — Извештај гимназије Краља Александра I. Краља Милана I, Немањине, Кнеза Милоша Великог, Господара Јеврема Обреновића, Вука Караџића, Богословије светог Саве. — Cis. kr. akademičkého gymnasia v Praze. — Jahres-Bericht des k. k. Obergymnaziums der Benedictinen zu den Schotten, des städtischen Mädchenlyceums in Graz. — Jahres-Bericht des k. k. Obergymnasiums in Rudolfswert, zu Kremsmünster. — Ertesitő a budapesti református főgymnasium. — Program c. kr. vel. gimnazije u Dubrovniku. — Извештај о срп. учит. школи мушкој

у Пакрацу. — Извештај о срп. учитељским школама у Сомбору за 1901/2. — Извештај о вишој женској школи краљице Драге за 1901/2. у Београду. — Од г. Бдина, Србинство у европској Турској 1903.

Нупљено. Gomperz, Griechische Denker II. Becken, Geschichtsbilder, 6 Bl. — Југослов. академије у Загребу: Rječnik hrv. ili srpskoga jezika 20. 22. 5. dijela. Starine, knjiga XXX. Rad knj. 148. 149. 150. 151. Zbornik za narodni život i običaje knj. VII. sv. 1. 2. Monumenta spectantia Historiam, Slav. meridionalium, Scriptorum vol IV. Ljetopis jugosl. akad za god. 1901. — Прилог климатским одношajима града Земунa, написао проф. др. Stanko Plivelić. U Zemunu 1902. (српски и немачки) — Kritički prijedlog dosadanjih teorija o atmosferskoj elektrini. Napisaо dr. Stanko Plivelić. Sarajevo 1897. — Wilhelm Nestle, Euripides der Dichter der griechischen Aufklärung — Imenik dostojanstvenika i t. d. za 1903. — Mjestopisni rječnik zemalja угарске круне — Smrekar Priručnik 36/49. — Geistbeck-Pavičić, Astronomska i fizička geografija — Lindner, Encyclopaedisches Handbuch der Erziehungskunde Politіčko i судbeno razdjeljenje kraljevina Hrvatske i Slavonije — Jerusalem, Lehrbuch der Psychologie. — Brugmann K., Kurtze vergleichende Grammatik der indogermanischen Sprachen. — Осим овога држани су и прошле године часописи: Школски лист, Српски Сион, Наставни Вјесник, Službeni Glasnik, Zeitschrift f. d. oesterr. Gymnasien, Oesterr. Mittelschule, Humanistisches Gymnasium, Zeitschrift für den mathematischen und naturwiss. Unterricht, Indogermanische Forschungen.

II. ученичка.

Поклони. Од књижаре Браће Поповића, Речник срп. и нем. језика I. део нем. срп. приредио А. Матић проф. — Од књижаре В. Валожића, Проф. Јос. Ковачевића, Српски географски Атлас. Београд 1902. — Од г. Ђорђа Вукајлије-писца, Природопис за II. р. средњих школа у Угарској. — Од књижоре Lav. Hartmana у Загребу, Sofoklov Ajax od Martina Kuzmića. — Од књижаре Валожића, Српска граматика за III. р. гимназије, V. издање. Саставио Љуб. Стојановић. Београд 1902. — Од управе гимназије новосадске Ботаника за средње школе у Угарској. Написао Ђорђе Вујаклија — Од проф. П. Марковића, Сретен А. Поповић, На мирисноме Златибору — Од срп. штампарије у Загребу, Вукадин Стев. Сремца.

Нупљено: Српске књижевне задруге X. коло 1901. XI. 7. св. 1902. — Latinsko-hrv. i hrv-lat. za školsku porabu 2 knjige од prof. M. Zerića. Ноћеvar, Aritmetika. Рокнић, Физика II. део. — За географију карте: Sydow-Habenicht, Планиглоб у меркаторовој пројекцији; Wolf физик карта обе полукугле; Naard, Африка (пол); Naard, Аустро-Угарска монархија; Spruner Bretschneider, Европа у XIV. веку пол.; Umlauft, карта истор. Аустро-Угарске монархије.

Б.) Физикални и хемијски кабинет.

1. Weinhold'ова два калема за основне појаве индукције.
2. Marloje'ов дијапасон.
3. Римска вага.
4. Bain'ов електр. сахат.
5. Browning'ова електр. лампа.
6. Magnus'ова електр. завеса.
7. Regnault'ов калориметар.

В.) Природописни кабинет.

Peter, Botanische Wandtafeln ⁴¹/₅₀. — Haeckel, Kunstformen der Natur Lief. 6. 7. 8. — Lacerta vivipara. — Hirudo medicinalis. — Неколико серија за постанак ораће земље. — Микроскопски препарати: — Cholera asiatica, Cholera nostras, Bacillus tubercul sputum, Bac. typhii Micrococcus vaccinae, Micrococcus diphtheritis, Phylloxera vastatrix — цео развој.

Г.) Нумизматична збирка.

Нумизматичној збирци приложише ове године: Јовановић М. П. р. 6 бакарних. Беренђија Ђ. П. р. 1 б. Мирилов IV. 1 б. Лајтнер IV. 1 б. Будић IV. 1 сребрн. Галовић П. 14 б. 1 ср. Кјурина П. 1 б. Ладина П. 4 б. Кулачић IV. 1 б. Медаков IV. 1 б. Будић IV. 2 ср. Параносић П. 2 б. Живановић П. 1 б. Ранковић IV. 1 ср. 1 б. Параносић П. 16 б. Гајиновић П. 4 б. Манојловић П. 7 б. Живановић П. 1 б. Шапоња П. 1 б. Јовановић М. П. 1 б. Грабовачки П. 1 б. Коларов П. 1 б. Лајтнер IV. 1 б. Родић IV. 1 б. Мирилов П. 2 б. Шапоња П. 2 б. Вељков VI. 12 б. Радуловачки VI. 1 б. Вељков VI. 1 ср. Магарашевић VI. 1 б. Тарањски IV. 1 б. Велимировић IV. 1 б. Шапоња П. 1 б. Цецељ П. 2 б. Нићин IV. 2 б. Безуљ IV. 1 б. Стамболија IV. 1 б. Алексић П. 6 б. Тополанин П. 3 б. 1 ср. 1 никл. Кулачић IV. 1 ср. Трумић IV. 1 б. Алексић П. 4 б. Станисављевић П. 1 б. Галовић П. 1 б. Новаковић П. 1 б. Сувачаревић IV. 1 жетон. Тошић П. 1 б. Стојковић П. 1 б. Бараћ IV. 2 б. Пацовски I. 1 ср. 4 б. Санадер VI. 2 б. Мирилов IV. 2 б. Ладина П. 1 б. Станисављевић П. 1 б. Ожеговић VI. 1 ср. Фридрих VI. 1 ср. Чупић П. 1 б. Бан П. 4 б. Кјурина П. 1 ср. Марковић Бр. VI. 1 б. Томић П. 1 б. Јовановић М. П. 1 б. 1 ср. Маливук П. 4 б. Грабовачки П. 1 б. Пацовски I. 1 б. Гуглета П. 1 б. Новаковић П. 2 ср. Параносић П. 1 б. Гајиновић П. 2 б. Шверер I. 1 б. Вељков VI. 3 б. Тепшић П. 1 б. Сувачаревић IV. 2 б. Родић IV. 1 б. Шимић П. 1 б. Чупић П. 1 б. Станисављевић П. 3 б. Кјурина П. 2 б. Тодић П. 3 б. Галовић П. 1 никл. Иванишевић III. 1 б. Д. Марковић I. 2 ср. 5 б. Марин П. 2 б. Вишњић VI. 2 б. Шалоња П. 1 ср. Галовић П. 1 б. Манојловић Н. П. 1 б. Варда IV. 1 б. Безуљ IV. 1 б. 1 ср. Маричић IV. 1 ср. Сувачаревић IV. 1 б. Трумић IV. 1 б. Иванишевић III. 1 б. Станисављевић П. 4 б. Тодић П. 1 б. Сувачаревић

IV. 1 б. Шимић П. 1 б. Гуглета П. I б. Коларов П. 1 б. Петровић П. 1 б. Вујичић П. 2 б. Секулић П. 2 б. Грабовачки П. 2 б. Манојловић Н. П. 1 б. Јеремић IV. 2 б. Војновић В. П. 6 б. Топољанин П. 1 б. Косановић П. 2 б. Коркут П. 1 б. Поповић Д. I. 2 б. Марковић I. 1 б. Гајиновић П. 1 б. Гуглета П. 2 б. Гајинов Н. I. 1 спом. Вељков VI. 3 б. 1 ср. Маргаритовић VI. 1 ср. Кракановић П. 1 ср. 3 б. Војновић С. П. 1 б. Шапоња П. 2 б. Кјурин П. 1 б. Јовановић П. 2 б. Ладина П. 1 б. Беренђија П. 1 б. Тодић П. 1 б. Галовић П. 1 б. Родић IV. 1 ср. 1 б. Трумић IV. 1 б. Шапоња П. 1 спом. Коларов П. 1 б. Марковић Д. I. 1 ср. 6 б. Буркић Ш. 1 б. Секулић П. 1 б, Поповић Душан, ученик осн. школе 10 б. Кјурин П. 2 б. Марин П. 1 б. Сувачаревић IV. 1 ср. Воркапић П. 2 б. Марковић Д. I. 1 ср. 1 б. Буркић Ш. 1 б., па даље г. г. С. А. Јанковић граде. начеоник 1 б. Преч. г. Др. Авг. Бошњаковић архиђ. 1 ср. г. Поповић Јов. богослов П. г. 5 ср. 14 б. г. Ст. Вујић вар. благајник 13 б. г. Ренчевић, ветеринар 5 ср. Д. Поповић, уч. осн. шк. 2 ср. Стамболија IV. 1 спом. Мирковић IV. 1 б. Јакшић IV. 1 б. Божић I. 2 б. Теодоровић IV. 1 б. Лајтнер IV. 1 б. Кузмановић Новак ратар из Ср. Карловаца 2 ср., 5 бак. Свима нека је хвала. Уједно се моли, да се све старине шаљу нашој археолошкој и нумизматичној збирци, а ученицима се препоручује, да особито о феријама ревно разабирају за стара писма, књиге, оружје, новце и т. д. те да их купе, а и своје познате на то упућују.

М. Недељковић
чувар нум. и арх. збирке.

Благодјејаније, стипендије и потпоре, прилози и дарови.

У овдашњем **благодјејанију** добијали су бесплатну храну 42 ученика, који су у класификацији означени код сваког имена звездicom.

Стипендије и потпоре, јавне и приватне, земаљске и народне уживали су из назначених заклада и у додатом износу ови ученици:

Тек. број	Име и презиме ученика	Разред	Задужбина или заклада из које је стипендија или подпора	Износ на годину	
				К	п.
1	Јовановић Бранислав	I.	Задужб. пок. митроп. Сарајевског Ђорђа Николајевића	320	—
2	Медаковић Данило	"	Задужбина Вас. Пластића	100	—
3	Тепшић Миливој	II.	Од пол. општине Костајничке	60	—
4	Тодић Василије	"	Од пол. општине у Арацу	200	—
5	Буркић Душан	III.	Задужбина Вас. Пластића	100	—
6	Кепић Петар	"	" " "	100	—
7	Мандић Ђура	"	Задужбина Дан. Бањанина	800	—
8	Родић Тривун	"	Задужбина Данила Родића de Berlinenkampf	400	—
9	Чулић Јован	"	Друштво „Просвете“ у Сарајеву	200	—
10	Варда Душан	IV.	Заклада мајора Гвозденчевића	255	—
11	Јакшић Лазар	"	Од имов. општине Крижевачке	100	—
12	Кулачић Милош	"	Од пол. и цркв. општине Ервичке по 100 К	200	—
13	Медаковић Богдан	"	Крај. имов. узг. образ. закладе и из задужбине Вас. Пластића	200	—
14	Милутиновић Вој.	"	Задужбине Фил. Грујића	60	—
15	Родић Нестор	"	Задужбина надпор. Дан. Родића	400	—
16	Сувачаревић Ђорђе	"	Из задужбине Васиљковића	80	—
17	Бранковић Ђорђе	V.	Задужбина Атанасије Бајића	300	—
18	Бранковић Михајло	"	Задужбина Ђорђа Сервиског	210	—
19	Грчић Христифор	"	Румска срп. цркв. општина	180	—
20	Костић Александар	"	Имовне општине Митровачке	200	—
21	Митровић Симеон	"	б. крај. имов. узг. образ. заклада	400	—
22	Перић Рафаило	"	" " " " "	200	—
23	Петровић Славко	"	Задужб. Нестора Димитријевића	400	—
24	Симеонович Коста	"	Задужбина Васиљковића	200	—
25	Симеуновић Никола	"	Потпору вис. кр. зем. владе	40	—
26	Тадић Григорије	"	Задужб. мајора Гвозденчевића	252	—

За пренос К 6057 —

Тек. број	Име и презиме ученика	Разред	Задужбина или заклада из које је стипендија или подпора	Износ на годину	
				К	п.
			Пренесено К	6057	—
27	Гајинов Никола	VI.	Задужбина Јелисавете Моловић	63	—
28	Јовановић Тома	"	Задужбина Филипа Грујића	80	—
29	Кецмановић Војислав	"	„Просвета“ Сарајевска Пластића задужбина	200	—
30	Костић Димитрије	"	Заклада имовна, узг. образовна	200	—
31	Латиновић Милан	"	„Просвета“ у Сарајеву	250	—
32	Магарашевић Димитр.	"	Задужбина Филипа Грујића	240	—
33	Орлић Ђорђе	"	Задужбина мајора Гвозденчевића	252	—
34	Петровић Љубомир	"	" " "	252	—
35	Прица Спасеније	"	Задужбина Атанас. Бале	240	—
36	Радуловачки Живојин	"	Задужбина Васиљковића	80	—
37	Сретић Ђорђе	"	Задужбина Милоша Бајића	400	—
38	Алагвић Никола	VII.	Клирик. фонда за свеш. службу	240	—
39	Богојевић Стојан	"	" " " " "	240	—
40	Војновић Никола	"	мајора Гвозденчевића задужбина	294	—
41	Грбић Емил	"	Задужбина Вас. Пластића	100	—
42	Давидовић Петар	"	Задужбина епископа Никанора	300	—
43	Добросављевић Бранко	"	Имовне општине Митровачке	400	—
44	Дорић Живко	"	Задужбина мајора Гвозденчевића	294	—
45	Слијенчевић Илија	"	Заклада царевића Рудолфа	350	—
46	Брзак Стеван	VIII.	Клир. фонд за свешт. службу	240	—
47	Будисављевић Филип	"	б. крај. имов. узг. образ. заклада	200	—
48	Варда Милан	"	Задужбина Мојсија Моловића	400	—
49	Влаовић Спжеон	"	Задужбина Данила Бањанина	252	—
50	Гаковић Димитрије	"	б. крај. имов. узг. образ. заклада	200	—
51	Горановић Илија	"	Задужбина Ђорђа Сервиског	210	—
52	Десимировић Коста	"	Од г. Мар. Добројевића из Крупе	400	—
53	Дрљевић Секула	"	Клир. фонд за свешт. службу	240	—
54	Малешевић Никола	"	Задужбина Петра Божића	300	—
55	Маријан Ђура	"	Од. г. Арсе Пајевића из Н. Сада	100	—
56	Милановић Сава	"	Васиљковићева задужбина	160	—
57	Нешковић Димитрије	"	Клир. фонд за свешт. службу	240	—
58	Николић Коста	"	" " " " "	240	—
59	Петковић Коста	"	Задужбина Мих. Пајића	600	—
60	Петровић Коста	"	Задужбина Васиљковића	80	—
61	Половина Никола	"	Имовне општине у Митровици	200	—
			Задужбина Ђорђа Сервиског	315	—
			Задужбина мајора Гвозденчевића	294	—

На дан светитеља и просветитељи српског св. Саве, 14. јануара о. г. приређена је у корист сиромашних ученика ове гимназије гимназијска беседа са игранком.

У сврху беседе *приложише*:

По 50 К Његова Светост Преузвишени Господин Патријарх српски Георгије; г. Хајнрих Моган.

По 20 К Њег. Впреосв. Господин Епископ пакрачки Мирон, Њег. Впреосв. Господин Епископ будимски Лукијан, Њ. Впреосв. Господин Митрополит тузлански Николај, Централни кредитни Завод, г. Никола Петровић, г. Коста Николић.

По 12 К г. Арса Пајевић, Јелена и проф. Глиша Лазић, др. Јоаким Чупић.

По 10 К Њег. Впреосв. Господин Епископ бачки Митрофан, Матица Српска, г. г. проф. Ст. Поповић, Берчан, Милева уд. Гојковић, Даф. Николић, прота Руварац, архимандрит Анатолије Јанковић, архимандрит др. Георгије Летић, прота Вучковић, директор В. Вујић, др. Миша Михајловић, протосинђео Иларијон Зеремски, Др. Веселин Николајевић, Добротворна Задруга Српкиња Карловкиња, Срем. Карловачка Задруга за међусобно помагање и штедњу, Петар Николић, браћа Јовановић Нићифоровић, Матијевић и Лађевић, проф. Јов. Живановић, др. Петар Станковић, игуман Сава Орловић, С. Ковач.

По 8 К г. г. Ханг, Мирилов, Роза Дамјановић, Марина Чобанић, Геренчевић.

По 7 К гђца Зорка Дотлић.

По 6 К г. г. др. И. Вучетић, др. М. Полит Десанчић, проф. Нинковић, проф. Коларовић, проф. Врховац, Румска Штедионица, Ф. Фридрих, Ђока Стефановић, Илија Павловић, Митар Бурна, Стојадиновић, прота Јеремић, Димитрије Коњевић, Александар Грблић, Даринка Шајковић, Мушицки, проф. Сперњак, Бр. Николић, проф. Магарашевић.

По 5 К г. г. Јоца Станковић, проф. Паја Марковић, др. Ђ. Красојевић, др. Лаза Поповић, Св. Јанковић, Лаза Обреновић, прота Живковић, Паја Жигић, Вељко Тешић, Ђорђе Секулић, др. Грчић, В. Беранек, Вилх. Јеленик, Новосадека српска Задруга за међусобно помагање и штедњу, Р., М. Матић, Парох В. Бич.

По 4 К г. г. др. Младен Лисавац, Др. Јанковић, Лиза Шобер, Голубиначка Штедионица, Румска Задруга за штедњу и предујмове, Јовановићка, Милић, Штродл, Крау Светислав, Соф. Дејановић, Паја Лазић, Александар Милинов, Каролина Седер, Ал. пл. Николић, проф. Недељковић, Емил Ђармати, Малетић, проф. Барусковић, Владимир Јовановић, игуман Митрофан Павловић, Серафим Винчић, прота Константиновић, Тодор Марцикић, проф. Маширевић, М. Вајдл.

По 3 К г. г. др. Сава Мирковић, директор В. Пушибрк, Евица Димитријевић, Ј. Носал, Чеда Милутиновић, Марко Поповић,

По 2 К г. г. прота Никола Новаковић, прота Сава Стојшић,

Мијат Туркаљ, Шуваковић, Ст. Гргуров, Наталија Максимовић, Н. Н., Ђока Милутиновић, Меглер, Катица Малушевић, Тодор Ђирић, Јован Цветић, Милан Стојановић, Ст. Вујић, Славко Видаковић, Адолф Херцог, Шуваковић, Коста Чавић. Софија Дејановић, Торер, Браћа Јовановић, Даница и Софија Пожарев, Лука Жикић, Ђ. Матић, Марија Вукић, Фрања Сетлер, Обрад Црњанин, Каролина Седер, Шандор П. Биорац, др. Милош Николајевић, Богдан Новаковић, Светислав Надбантић, Јов. А. Ђуричић, Н. Ђуришић, Др. Богдановић, др. Ж. Миладиновић, др. Ј. Шевић, Васа Максимовић, др. Миша А. Поповић, С. С. Николајевић, Божа Станковић, Софија Сузан, Петар Ршић, Аца Јовановић, Паја Иванчевић, Д. Никслајевић, Јов. Карасовић, Зорка Огњановић, Јелена Костић, Милева Георгијевић, Савета Љубиша, др. Ђ. Дера, Клајн Оскар, Марија Оберкнежевић, Стеван Милованов, др. Адамовић, Јос. Поповић, Н. П. Симоновић, др. Малешевић, Ст. Дамјановић, Ђорђе Петровић, Ђорђе Ђорђевић, прота В. Николајевић, Дамјан Марковић, Јосиф Јовичић, Никодим Сележановић, Атанасије Вујић, др. Н. Ненадовић, Павле Дамјановић, Милош Краљев, Рокнић, Ђ. Петровић, Милекић, Живановић, Н. Н., Марија Жагар, К. Шуваковић, Обрад Пејичић, Милева Максимовић, Мих. Прибишевић.

По 1 К г. г. Петар Коички, Стеван Благојевић, М. К., Ј. Г., Јован Михајловић, Олга Боснић, Љубица Обрадовић, Јелена Секулић, Арсеније Петровић, Светозар Живановић, Ст. Радић, проф. Св. Савковић, Д. Ђурчић, Ката Новаковић, Марија Боровац, Ангелина Холик, Јелена Виљем, Медаковић, Хомолка, Петар Вебер, Шкробалек, Иван Шеби, Ана Короши, Стана Гајић, Стеван Рутонић, М. Драгаш, Милош Станковић, Гена Свирчевић, Сава Вујић, Хајнрих Петровић, Ј. Татић, Данило Удицки, Александар Костић, Др. Д. Ј. Дима, Хомолка, Андрија Сувачаревић, Петар Манојловић, Петар Седер, Дамјановић, Марија Левак, Митар Чобанић, Јован Јовановић, Милутиновић.

0·60 К гђа Ленка уд. Максимовић.

0·40 К г. Антон Бреско, Н. Н.

Према томе било је свега прилога К 1006·40

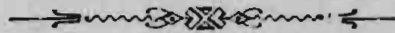
Трошка је било К 339·50

Чистог прихода К 666·90

Од ове своте подељено је сиромашним ученицима и то: уч. VIII. р. Душану Чобићу 50 К; уч. VII. р. Светозару Трлајићу 40 К; уч. VI. р. Милану Латиновићу и Ђорђу Орлићу по 30 К; уч. V. р. Душану Мијатовићу 40 К; уч. IV. р. Лазару Јакшићу 40 К; уч. III. р. Здравку Живковићу, Давиду Вуксановићу, Војиславу Веселиновићу и Мартину Кристићу по 30 К; уч. II. р. Григорију Вукчевићу 50 К; Душану Крајновићу, Николи Манојловићу, Бранку Чупићу и Матији Лацини по 20 К; уч. I. р. Лазару Поповићу 27·20 К. Осим тога купљено је зимског одела за 159·70 К и то ученику VIII. р. Мојсеју Стојкову. уч. IV. р. Ђорђу Вујичићу и уч. III. р. Јовану Чулићу и Сави Цвијановићу.

Овде се бележи да у Централном кредитном заводу у Н. Саду под б. 1. серија, 262. лист 254. било је 1. јула 1903. К 6118·74.

Дарови. И ове је године милостиво помагала Његова Светост г. Георгије патриарах ученике IV. р. браћу Бранковиће са свима потребама. — Гђа Милева уд. Топонарски из Београда послала је и ове године своту од 100 К. да се подели двојици добрих ученика ове гимназије на дан стрти њеног јединца Славка, бившег одличног ученика ове гимназије. Од те своте добили су уч. VIII. р. Ђорђе Максимовић и уч. III. р. Душан Буркић сваки по 50 К. — На издржавање Бошка Пецарског уч. I. р. приложили су у Врањеvu гг. и гђе Лука Главашки 40 К, Тоша Пецарски 40 К, Мара Давидовићка 20 К, Тасика Пивничка 20 К, Борислава Јовановићка 20 К, Стева Ранковић 10 К. А г. др. Милан Максимовић потпомогао је ученика VIII. р. Маринковића Павла из Даља са 160 К. Свима добротворима гимназије и њених питомаца изриче се овде најтоплија захвалност.

Испити.

А. Премесни 1903.

Писмени и усмени испити одн. радње писм. ученика од I—VII р. одржани су од 2—18 јунија; из науке хришћанске под председништвом пречасних гг. Јована Јеремића протопр. и Вилима Бича римокат. пароха меснога у присуству управитеља и разредника; за VIII р. 15. маја, а за остале разреде I—VII 10. јунија. Испити из француског и маџарског језика јунија 18.

Б. Испит зрелости у летњем року 1902.

Усмени испит свршен је 23. јунија са 18 пријављених редовних ученика VIII р. и 1 лањски екстерниста, од којих је један репробован на 2 месеца, а двојица на годину дана. Остали следећи 13 положили су са овим успехом, и то:

Тек. број	Име и презиме	Доба	Место рођења	Полозно гимназију година	Успех	Учи
1	Грба Милован	19	Међењак	9	зрео с одликом	Филозофију
2	Грчић Милан	20	Јамница	10	зрео	филозофију
3	Дабич Никола	18	Карловци	8	зрео	богословију
4	Ђурђев Душан	19	Риђица	8	зрео с одликом	
5	Јејинић Јован	21	Нова Градишка	8	зрео	ветеринарство
6	Кокић Радивоје	19	Рума	8	зрео	богословију
7	Краљевић Петар	19	Цецана	9	зрео	права
8	Лучић Јован	18	Земун	8	зрео	"
9	Љуштина Михаило	19	Дабар	8	зрео	шумарство
10	Милићевић Ристо	18	Мостар	8	зрео	права
11	Мирковић Лазар	17	Пивнице	8	зрео	богословију
12	Нинковић Милош	18	Карловци	8	зрео с одликом	права
13	Петровић Душан	19	Рума	8	зрео	медицину
14	Радујковић Стеван	20	Брезовац	8	зрео	богословију
15	Секулић Милорад	19	Карловци	8	зрео	богословију
16	Шакић Никола	20	Завође	8	зрео	богословију

В. Испит зрелости у јесењем року 1902.

Писмене радње:

Превод с латинског: Caesar. de bello civili I II. c. 21.

Са српског на латински: Senc, Lat. vježbenica d. III. br. 29.

Marko Brut.

Са грчког на српски: Xenoph. Memor. III. 6. 1—4.

Српска радња: Ратарство почетак културе.

Немачка радња: Verbunden werden auch die Schwachen mächtig
(Aus der Geschichte bewiesen).

Математика: 1.) $3^y \cdot \sqrt[x]{64} = 36$

$$5^y \cdot \sqrt[x]{1728} = 300$$

2.) Капитал 38000 К уложен је по $4\frac{1}{2}\%$ и множи се сваке по године; капитал 99400 К уложен је по $3\frac{1}{2}\%$ и множи се годишње интерес на интерес. Кад ће оба капитала достићи исту вредност?

3.) Колика је кубична и површна садржина петостране одвесне пирамиде са правилном основом, ако је основна сеченица $a = 3 \text{ dm}$, побочна сеченица $s = 10 \text{ dm}$?

Усмени испит био је 30. септ. под председништвом гимн. управитеља као владиног повереника. Положио га је од пријављених екстерниста Богдан Јовановић из Врањева, а репробован је на годину дана Јован Георгијевић из Карловаца.

Г. Испит зрелости летњег рока 1903.

Јавили су се да полажу 33 редовна и 1 приватиста VIII р. 2 екстернисте и 2 лане репробована.

Писмене радње биле су од 18. до 23. маја ове:

Превод с латинског: Taciti Histor. I. V. c. 9.

Превод са срп. на лат. из Мајкснерове Веџбенице Sokratova smrt.

Превод са грчког: Demost. Κατὰ Φίλιππον Γ 8—11.

Српски задатак: које је најјаче богатство у животу човечјем и зашто?

Немачки задатак: Rede wenig, höre viel.

Математика:

1. Годишња рента од 800 К која би трајала 20 год. има се претворити у полугодишњу ренту од 500 К. Колико ће трајати та полугодишња рента ($4\frac{1}{2}\%$)?

2. Над истим кругом чија је површина 8167.14 cm уздижу се с обе стране 2 одвесне купе, чије стране с основом чине кутове $\alpha = 78^{\circ}47'50''$ и $\beta = 19033'10''$. Нека се нађе површина и кубична садржина простора која се налази између плаштова обе купе.

3. Сума две стране а и с у трокуту је 22, диференција њихових квадрата је 44, кут од њих затворен је $58^{\circ}26'18''$. Колике су стране, кутови и површина тог трокута? Колика је површина и кубична садржина тела, које постаје ротацијом тог трокута око стране b? (Јединица дужине је 1 dm).

Резултат коначни испита, коме је, усменом још, одређен почетак на 22. јунија, објавиће се догодине на овом месту.

VIII.

И с к а з

о примању и издавању „фонда за набавку лекова“ бол. ученицима у шк. години 1902/3.

(види извештај прошле године стр. 60.)

Примање. Од лане остало (по одбитку накнадно, 1. нов. 1902. плаћеног још једног рачуна апот. са 84 К 14 п.)

	К	685·08	
8. октобра уложено од скупљених приноса учен. за 1902/3.	К	1440·00	
1. јануара 1903. интереса	К	25·70	
1. јулија интереса	К	36·48	
			К 2187·26

Издавање:

12. фебр. 1903. плаћен апотек. рачун	К	391·75	
1. јулија плаћен апот. рачун до 10. јуна	К	738·83	К 1130·58
			К 1056·68

С којом се свотом, дакле, улази у 1903/4.

Име и презиме	Место рођења	Морал. владање	Наука хришћ.	Латински језик	Српски језик	Немачки језик	Географија	Математика	Природопис	Краснопис
18 Јанчић Никола	Крчедин	2	3	3	4	4	4	4	4	3
19 Јеремић Стојан	Бачинци	2	2	3	3	3	4	4	3	3
20 Јечинац Димитрије	Госпођинци	3	3	3	4	3	3	4	4	3
21 Јовановић Бранислав	Јазак	2	4	4	3	4	3	4	3	4
22 Јовановић Живко, репет.	Земун	2	3	4	4	4	4	4	4	4
23 Јовановић Марко	Карловци	2	4	5	4	5	4	4	4	4
24 *Јурас Богдан	Петрово Село Личко	4	4	4	3	4	4	4	4	4
25 Краснојевић Богдан	Карловци	3	2	3	3	3	3	4	2	4
26 Лазвић Божићдар	Сомбор	3	3	3	3	3	3	4	3	3
27 Лукић Дамјан	Петровци (Срем)	2	4	4	4	3	4	4	3	4
28 Магарашевић Бранко	Карловци	2	2	2	2	3	3	2	2	2
29 *Мађаревић Милош	Б.-Пешта	2	2	3	4	4	4	4	2	3
30 Мајхер Јанко	Шид	2	4	4	4	4	4	4	3	3
31 Маринковић Бранко	Карловци	3	4	4	4	4	4	4	4	4
32 Марковић Душан	Н. Карловци	3	4	4	4	4	4	4	4	4
33 Медаковић Данило	Грачац	1	1	2	2	2	2	2	2	2
34 Медаковић Душан	Сибинь (Славон.)	1	1	2	2	3	2	3	2	2
35 Мецинг Тома, репет.	Карловци	2	3	4	4	4	4	4	3	4
36 Миланковић Јован	Карловци	2	3	4	4	4	4	4	4	4
37 Милеуснић Василије	Рогоље	2	3	4	3	3	2	4	4	3
38 Милин Владислав	М. Бечкерек	2	3	4	4	4	4	4	4	4
39 Нешковић Нешко	Шид	2	2	2	2	3	2	3	3	3
40 Нићин Петар, репет.	Сентомаш	3	3	5	4	4	4	4	5	4
41 Опрановић Бранко	Томашевац	3	4	5	4	4	5	5	5	4
42 Павловић Богдан	Карловци	3	3	4	4	4	4	4	3	4
43 Павловић Јован	Карловци	2	4	3	4	4	4	4	3	4
44 Пајић Никола	Суња	2	3	4	4	4	4	4	4	4
45 Пацовски Стеван	Карловци	2	3	3	3	4	4	4	3	3
46 Пекић Павле	Г. Михаљац	2	2	3	4	4	4	3	4	3
47 Петковић Павле	Пећинци	2	4	4	4	4	4	4	3	3
48 Пећарски Бошко	Врањево	1	1	3	2	2	2	3	2	2
49 Пошић Симеон	Ђурђево	3	4	4	3	4	4	4	3	3
50 Поповић Ђорђе, репет.	Буковац	3	3	3	3	3	3	4	3	4
51 Поповић Лазар	Илок	2	2	4	4	4	4	4	3	3
52 Поповић Петар	Карловци	2	4	3	4	3	3	4	3	4
53 Ромчевић Светозар	Белегши	2	2	3	2	3	3	4	2	3
54 Савић Тодор	Черевинь	3	4	5	4	4	4	5	4	3
55 Сикирица Бранко	Петриња	2	2	2	3	3	3	4	3	3
56 Србовањ Ђира	Нађфалу	2	3	4	4	3	4	4	4	4

Име. и презиме	Место рођења	Морал. владње	Наука хришћ.	Латински језик	Српска језик	Немачки језик	Географија	Математика	Природопис	Краснопис
57 Сретић Милан	Земун	2	2	4	4	4	4	4	4	3
58 Ставков Сава	Д. Ковиљ	3	4	5	5	5	5	5	5	4
59 Сувајцић Чедомиљ	Чока	3	3	3	4	4	3	4	3	4
60 Тасовац Божићдар	Дервента (Босна)	3	3	4	4	4	4	4	3	4
61 Теодоровић Јован, репет.	Карловци	3	3	3	3	4	3	4	3	3
62 Теодоровић Никола	Ириг	2	3	3	3	3	3	4	3	3
63 Тишма Милан	Ст. Бановци	1	1	3	2	3	2	3	2	2
64 Тресиглавић Радивој	Беочин	2	4	4	4	4	4	4	3	4
65 Хаг Јаков	Ердевик	2	3	4	4	1	3	3	3	3
66 Холик Јован	Карловци	2	3	3	3	3	4	3	3	3
67 Хорват Петар	Карловци	3	3	5	4	5	4	4	4	4
68 Цајзл Иван	Карловци	2	4	5	4	5	4	4	5	4
69 Цвејић Светислав	Карловци	3	4	5	5	4	5	4	4	4
70 Цветић Сава	Карловци	3	4	5	5	4	5	5	4	4
71 Шашић Стеван	Карловчић	1	2	2	2	3	3	3	2	3
72 Шверер Карло	Карловци	1	2	3	3	2	3	3	2	3
73 Штрасер Михајло	Карловци	3	4	4	4	3	4	4	4	4
74 Шуваковић Павле	Карловци	2	3	4	4	4	4	4	4	4

Иступили :

- 75 Ивковић Светозар, Карловци.
- 76 Марковић Јован, Суботиште.
- 77 Матејин Глигорије, М. Бечкерек.
- 78 Нићифоровић Димитрије, Карловци.
- 79 Скорупан Милан, Голубинци.
- 80 Субић Василије, Бока (Угарска).

II. разред.

Име и презиме	Место рођења	Морал. владање	Наука хришћ.	Латински језик	Српски језик	Семачки језик	Ист. и географ.	Математика	Природопис	Краснопис
1 Алексић Михаило	Црвица, Србија	2	3	4	4	3	4	4	3	3
2 Бан Ђорђе, репет. . . .	Грбаљ (Далм.)	3	4		4	4	4	4	4	4
3 Беренђија Ђорђе	Црепаја	3	3	3	3	4	4	4	3	4
4 Војновић Војислав	Чортановци	3	3	3	4	3	3	3	4	4
5 Војновић Стеван	Мазин, Хрват.	2	3	4	4	4	3	4	3	3
6 Воркапић Милован	Потхум, Хрват.	3	5	5	4	5	4	4	4	4
7 Вујичић Милан	В. Градуса, Хрват.	2	2	3	3	3	3	4	3	3
8 Вукчевић Григорије	Дражевина, Ц. Гора	н	е	п	с	п	и	т	а	п
9 Гајинов Ђорђе	Турија	3	4	5	4	5	4	4	4	4
10 Галовић Бранко	Н. Карловци	2	2	2	2	2	2	3	2	3
11 Грабовачки Крста	Инђија	2	2	3	3	3	3	4	3	3
12 Гуглета Димитрије	Ст. Бановци	3	5	5	4	5	4	5	4	4
13 *Ђурашевић Милан репет.	Ријека	2	2	3	3	3	3	3	3	3
14 Јовановић Миленко	Трогир, Далм.	2	3	4	3	4	3	4	3	4
15 Кијурина Бранко	Вел. Барна (Хрв.)	2	3	3	3	3	4	4	3	4
16 Коларов Александар	Г. Ковиљ	2	5	5	4	5	5	4	4	4
17 Коркут Вуколај	Бовић, (Хрват.)	2	3	4	4	3	3	4	3	4
18 Косановић Бранко	Кореница	2	2	2	2	2	2	3	2	3
19 *Крајновић Душан	(Вребац, Хрв.)	2	2	2	2	2	2	3	3	2
20 Кракановић Душан	Черевих	3	2	3	3	3	3	4	3	4
21 Лацина Матија	Карловци	2	2	3	3	4	3	4	3	3
22 Маливук Гавра	Н. Карловци	2	3	4	3	4	4		3	4
23 *Манојловић Никола	Лазе	1	2	2	2	2	3	3	2	3
24 Марин Миленко	М. Радинци	2	2	2	2	2	2	3	3	3
25 Милић Ђорђе	Карловци	2	2	3	2	3	2	4	2	3
26 Милутиновић Божидар	Београд	3	2	4	4	4	2	4	4	4
27 Мириловић Ђорђе, репет.	Ст. Бановци	3	4	4	4	4	4	4	4	4
28 Новаковић Душан, репет.	Колунић (Босна)	3	5	5	5	5	4	4	4	4
29 Параносић Никола	Инђија	3	4	3	3	3	4	4	4	4
30 Петровић Никола	Срп. Моравице (Хрв.)	3	4	5	5	5	4	5	4	4
31 Плавшић Лука	Поточани, (Слав.)	2	4	4	5	4	4	5	4	4
32 Секулић Стеван	Лок	2	5	5	4	5	5	5	4	4
33 Станисављевић Илија	Сурчин	3	3	3	3	4	3	4	3	4
34 Стојаковић Миленко	Ољаси (Слав.)	2	3	4	4	4	4	4	3	3
35 Тешић Миливој	Костајница	3	3	3	3	3	4	4	3	4
36 Тодић Василије	Арадац	2	4	4	3	4	4	4	3	4
37 Томић Милош	Адашевци	2	4	4	3	4	4	4	3	4

Име и презиме	Место рођења	Морал. владанье	Наука хришћ.	Латински језик	Српски језик	Немачки језик	Ист. и географ.	Математика	Природопис	Краснопис
38 Херак Јован	Вел. Писаница (Хрв.)	3	4	4	4	4	4	4	3	4
39 *Чупић Бранко	Ириг	1	1	2	2	2	2	2	2	3
40 Шапоња Јован	Адашевци	2	3	3	3	3	2	4	3	3
41 Шимић Александар	Ст. Пазово	2	3	2	2	2	4	4	3	4

Иступили :

- 42 Живановић Јован из Буковца.
 43 Кантар Јован из Заклопца (Хрв.), умро.
 44 Манојловић Јован из Карловаца.
 45 Топољанин Васа репет. из Карловаца.
 46 Цецел Андрија из Карловаца.

III. разред.

Име и презиме	Место рођења	Морал. владанье	Наука хришћ.	Латински језик	Грчки језик	Српски језик	Немачки језик	Ист. и географ.	Математика	Минералогија
1 Ајзенлефел Иван	Карловци	3	3	5	5	4	4	4	5	4
2 Борић Душан	Могорић (Хрв.)	2	2	3	3	3	3	3	3	3
3 *Буркић Душан	Дивич	3	4	4	3	2	3	3	4	3
4 Варићак Милан	Бешка	3	4	5	4	4	4	4	5	4
5 Веселиновић Војислав	Кикинда	2	3	3	3	3	3	3	3	3
6 *Вуксановић Давид	Шашинци	2	2	3	3	3	4	3	4	3
7 Геренчевић Станислав	Карловци	2	2	4	4	3	4	4	3	3
8 Дедејић Раде	Шаранци (Ц.Гора)	1	2	4	4	3	3	2	4	3
9 Долинај Карло реп.	Ст. Пазова	3	3	4	4	4	4	4	4	4
10 *Ђурђаковић Стеван	Угриновци	2	2	3	3	3	3	3	4	3
11 Живковић Здравко	Нови Карловци	1	2	3	2	2	3	3	3	3
12 Зрнић Петар	Мохово	2	3	4	4	3	4	4	4	3
13 Иванишевић Никола	Стејановци	2	4	5	4	4	5	4	4	4
14 Илић Ђорђе	Земун	2	2	4	4	3	4	4	4	3
15 Јовановић Борисав	Н. Карловци	2	3	4	4	4	4	4	4	3
16 Јовановић Светозар	Карлово	2	2	4	3	3	4	3	4	3

Име и презиме	Место рођења	Морал. владање	Наука хришћ.	Латински језик	Грчки језик	Српски језик	Немачки језик	Ист. и географ.	Математика	Минералогја
17 Јовић Адам	Класнић	4	3	4	4	4	4	4	4	4
18 Кашиковић Реља	Сарајево	2	2	3	3	3	3	2	3	2
19 Кепић Петар	Нови Карловци	1	2	3	3	3	3	3	3	2
20 Кошић Петар	Ковиљ	2	3	4	4	4		4	4	3
21 Кристић Мартин	Карловци	1	3	4	3	4	4	3	4	3
22 *Лерић Марин	Сантово	3	5	5	5	4	5	5	5	4
23 Лукач Јован	Нови Карловци	2	3	3	3	3	4	3	3	2
24 Максимовић Јов. прив. реп.	Черевих									
25 Мандић Ђорђе	Јошани	2	2	3	4	4	4	4	4	3
26 Матковић Стеван	Карловци	1	2	3	4	3	3	3	3	3
27 Меглер Венделин	Карловци	3	3	4	3	4	4	4	4	3
28 *Медаков Петар	Турсија	2	2	3	3	2	3	2	3	3
29 Мијачевић Никола	Ст. Бановци	2	3	4	4	3	3	4	4	4
30 *Мишковић Живан	Нови Карловци	2	2	3	3	3	3	3	3	3
31 Николић Василије	Ст. Пазова	2	3	4	4	4	4	4	4	3
32 Пајић Бошко	Дрљача	1	2	3	3	2	3	3	3	2
33 Петровић Ђорђе,	Прхово	2	3		4	4	4	4	4	4
34 Плавшић Ђорђе	Нови Сад	3	4	5	5	4	5	4	5	4
35 Родић Тривун	Рогољи	2	3	4	4	4	4	4	4	4
36 *Савин Живан	Белегиш	2	2	3	2	2	2	3	3	2
37 Сомер Фрања	Карловци	2	3	4	4	4	4	4	4	4
38 *Станојевић Ђорђе,	Буковац	2	2	4	3	4	4	2	4	3
39 Степанов Милош	Манђелос	2	3	5	4	4	4	5	4	4
40 Цветић Милвој,	Карловци	2	4	5	4	4	5	4	4	4
41 *Џвијановић Јован	Гор. Михаљац	2	2	4	4	4	4	3	4	4
42 Џиковац Бранислав	Чалма	3	4	5	5	4	5	4	5	4
43 Фрушић Јанко реп.	Дивош	2	2	4	3	3	4	3	4	3
44 Чулић Јован реп.	Тријебово	2	2	4	4	4	4	4	4	3
45 Шаулић Новица	Језера (Ц. Гора)	2	3	5	4	4	4	4	5	4
46 Штрасер Павле	Карловци	3	4	5	5	4	5	4	5	4

Иступио:

47 Будисављевић Ђорђе из Купинова.

IV. разред.

Име и презиме	Место рођења	Морал. владање	Наука хришћ.	Латински језик	Грчки језик	Српски језик	Немачки језик	Ист. и географ.	Математика	Физика
1 Бајић Божидар	Нови Карловци	2	3	3	4	4	4	3	4	3
2 Бајић Теодор	Нови Карловци	1	2	3	4	4	4	3	3	3
3 Бараћ Бранко	Тржић (Хрв.)	3	3	3	3	3	2	2	3	4
4 *Безуљ Милан	Перлез	2	3	2	3	2	2	3	3	3
5 Будић Вукашин	Парабуће	3	4	4	4	4	4	4	4	4
6 Варда Душан	Срп. Компоље	2	3	2	2	2	2	2	3	3
7 Васиљевић Драгутин	Чортановци	2	3	4	4	4	4	3	4	3
8 Велимировић Коста	Митровица	2	3	3	3	4	3	3	4	4
9 Војновић Ђорђе	Инђија	1	2	2	2	2	2	2	3	2
10 Вујчић Ђорђе рецет.	Рача	2	3	3	3	3	4	3	4	3
11 Иванишевић Лука	Крчедин	2	4	4	4	4	4	4	4	4
12 *Јакшић Лазар	Бршљаница	2	2	2	2	2	3	3	3	3
13 Јеремић Бранко	Бачинци	2	3	4	3	4	3	4	4	3
14 Јовановић Јован	Бешка	3	3	4	3	3	3	4	4	3
15 Коларовић Тривун	Карловци	2	3	3	3	3	3	4	4	4
16 Кулачић Милош	Ердевик	3	4	4	4	4	4	3	4	3
17 Лајтнер Антон	Карловци	2	2	4	4	4	3	3	4	3
18 Максимовић Димитрије	Земун	2	3	3	2	3	2	2	4	3
19 Малетић Душан	Карловци	3	3	4	3	3	4	4	4	3
20 Маричић Милан	Бовић (Хрв.)	2	4	4	3	3	3	4	4	4
21 *Медаковић Богдан	Сибињ (Слав.)	1	2	2	2	2	2	2	2	2
22 Милошевић Бранко	Карловци	2	2		4	4	3	4	4	3
23 Милутиновић Војислав	Ривица	2	4	4	3	4	4	4	4	4
24 Мирилов Миливоје	Тител	3	4	5	4	4	5	4	4	4
25 Мирковић Илија	Беочин	2	2	3	3	2	3	3	3	3
26 Мишковић Светозар	Врдник	2	3	4	4	4	4	3	4	3
27 Мркшић Бранко прив.	Рума									
28 Несторовић Васа	Карловци	3	3		4	4	4	4	4	4
29 Нићин Славко	Сентомаш	3	3	4	4	4	4	4	4	4
30 Пејовић Коста рец.	Бањани Ц. Гора	2	2	3	3	2	3	2	3	3
31 Петровић Никола	Нови Бановци	2	2	3	3	3	3	3	4	3
32 Петровић Стеван	Прхово	2	3	4	4	3	4	3	4	3
33 *Радевић Спасоје	Ожези (Ц. Гора)	2	3	2	3	2	4	2	3	2
34 Рајковић Милош рец.	Јарак (Слав.)	3	2	4	3	3	2	2	4	3
35 Родић Нестор	Рогоље (Слав.)	2	2	4	4	3	4	4	4	4
36 Сенић Никола	Моровић	2	2	4	3	4	3	3	3	3
37 Стамболија Милан	Косна (Хрв.)	3	4	4	4	4		4	4	4

Име и презиме	Место рођења									
		Морал. владање	Наука хришћ.	Латински језик	Грчки језик	Српски језик	Немачки језик	Ист. и географ.	Математика	Физика
38 Сувачаревић Ђорђе . . .	Карловци	2	3	3	3	3	4	3	3	3
39 Тарањски Никола	Сомбор	2	2	3	2	2	3	2	3	3
40 Теодоровић Стеван	Карловци	2	3	2	3	3	3	3	4	4
41 Трумић Гавра	Илиџи	2	4	4	4	4		4	4	4
42 Туркаљ Ђорђе	Карловци	2	2	4	3	3	3	4	4	4
43 Фрут Рудолф	Карловци	2	3		4	4	4	4	4	4
44 Чунић Милутин репет.	Сент-Андрија	2	3	4	4	4		4	4	4
45 Шуваковић Лазар	Чортановци	2	2	3	3	2	3	2	3	3

Истунили:

- 46 Белодедић Глигорије из Соколовца.
- 47 Дејановић Миле из Полоја (Хрв.)
- 48 Сужњевић Чедомил из Влаховића.

V. разред.

Име и презиме	Место рођења									
		Морал. владање	Наука хришћ.	Латински језик	Грчки језик	Српски језик	Немачки језик	Ист. и географ.	Математика	Прир. (Бот.)
1 Аврамовић Стеван	Карловци	3	2	3	4	4	4	2		3
2 *Анојчић Векослав	Миклушеви	2	2	2	3	3	3	2	4	3
3 Бан Марко реп.	Грбаљ	3	3	4	4	4	4	4	4	4
4 Божић Никола	Карловци	3	4	4	4	4	4	4	5	5
5 Бранковић Ђорђе	Брлог (Хрв.)	3	3	3	3	3	3	3	3	3
6 Бранковић Михаило	Брлог (Хрв.)	3	4	3	4	3	4	4	4	3
7 Гајић Симеон	Карловци	2	4	4	4	4	4	4	4	4
8 Грковић Јован	Средња Гора (Хрв.)	2	2	3	3	3	3	2	4	3
9 *Грчић Христифор	Рума	3	2	3	3	3	3	2	3	3
10 *Живковић Ђорђе	Беодра	3	4	4	4	4		3	4	3
11 Кашиковић Предраг	Сарајево	1	2	2	2	2	3	2	2	2
12 Кенђел Миле	Карловци	2	2	4	4	4	4	4	4	4
13 Ковачевић Константин	Земун	1	2	2	2	3	2	2	2	2
14 Костић Александар	Митровица	2	2	3	2	2	2	2	3	3

Име и презиме	Место рођења	Морал. владанье	Наука хришћ.	Латински језик	Грчки језик	Српски језик	Немачки језик	Ист. и географ.	Математика	Прир. (Бот.)
15 *Костић Светислав	Нерадин	3	2	3	2	2	3	2	2	3
16 Маричић Атанасије	Бовић (Хрв.)	3	4	4	4	4	4	4	4	4
17 Мијатов Младен реп. . . .	Оросламош	3	4	4	4	4	4	4		4
18 Мијатовић Душан	Вршац	3	4	4	4	4	4	4		4
19 Милићевић Богдан	Мостар	3	3	3	3	3	3	3	3	3
20 Митровић Симеон	Шашинци	1	2	2	2	2	3	2	2	2
21 Михајловић Бранко	Нови Карловци	3	3	4	4	4	4	3	4	4
22 Мрђанов Душан	Брод	2	3	3	3	3	3	3	3	4
23 *Павлов Жарко	Перлез	1	2	3	3	3	3	3	3	3
24 *Перић Рафаило	Полој (Хрв.)	3	3	3	3	3	3	3	3	3
25 Петровић Славко	Митровица	1	2	1	2	2	2	2	2	2
26 Пецикозић Антун	Винковци	1	2	3	3	3	3	3	3	3
27 Поповић Јосиф	Карловци	2	4	4	4	4	4	4	4	3
28 Симеонсвић Константин	Карловци	1	2	2	2	2	2	2	2	2
29 Симеуновић Никола	Црљенци	2	4	4	4	4	4	4	4	4
30 Сланкаменац Теодор	Карловци	2	2	4	4	4	4	3	4	3
31 Стојаковић Родољуб	Пакрац	2	2	3	3	3	3	3	3	3
32 Тадић Глигорије	Крчево (Хрв.)	2	2	2	2	2	2	2	2	2
33 Тедић Живко	Буковац	2	3	4	4	4	4	4	4	4
34 *Тимотијевић Павле	Буђановци	2	2	3	3	3	4	3	4	4
35 Хранисављевић Владимир	Митровица	2	3	4	3	4	4	4	4	3
36 Чачуга Бранко	Беденик	3	3	3	3	3	4	2	3	3
37 Шола Вуџан	Мостар	2	3	2	2	2	3	3	3	3
38 Штрасер Ладислав	Карловци	2	2	3	3	2	2	2	2	3

Истушили :

- 39 Ердељан Стеван, из Фелдварца.
- 40 Максимовић Живко, из Нових Карловаца.
- 41 Машић Бошко, из Ривице.
- 42 Прокић Никола, из Дивоша.

VI. разред.

Име и презиме	Место рођења	Морал. владане	Наука хришћ.	Латински језик	Грчки језик	Српски језик	Немачки језик	Истор. и геогр.	Математика	Зоологија
1 Васиљевић Драгутин . . .	Доња Тузла	2	2	2	3	3	3	3	3	3
2 Вељков Бранко	Грабовци	2	4	3	3	4	4	3		4
3 Витас Божићдар	Загреб	2	3	4	3	3	3	4	4	3
4 *Вишњић Илија	Дубраве (Хрв.)	2	3	3	3	2	3	3	3	3
5 Гајинов Никола	Крушедол	2	2	2	3	2	3	2	3	3
6 Јовановић Тома	Карловци	1	2	2	3	3	3	2	3	3
7 Кеџмановић Војислав . . .	Читлук (Босна)	2	3	2	2	2	3	2	4	2
8 Костић Димитрије	Митровица	2	2	2	3	2	1	2	4	2
9 Кујунџић Владимир	Ливно (Босна)	3	3	3	4	3	3	2	3	3
10 Кулунџић Владисл.	Карловци	2	3	3	4	4	4	3	4	3
11 Латиновић Милан	Смољани (Бос.)	1	1	1	2	2	2	2	2	2
12 Магарашевић Димитрије . .	Карловци	1	2	2	2	2	2	2	2	2
13 Маргаритовић Кор.	Св. Андрија	2	3	3	3	4	4	2		3
14 Марковић Бранко	Карловци	1	2	3	3	3	3	3	3	2
15 Марковић Теодосије	Брод	3	3	2	4	3	3	3	4	3
16 Матић Јаков	Карловци	1	2	2	3	3	3	2	4	3
17 Милић Стеван	Карловци	1	2	2	2	2	2	2	2	2
18 *Новаков Душан	Црепаја	2	2	3	3	3	3	3	3	3
19 Ожеговић Павле	Нерадин	2	4	4	3	4	4	4	4	4
20 Орлић Ђорђе	Петрово Село Личко	1	2	2	2	2	2	2	3	2
21 Панић Душан	Мехала	3	4	5	4	4	4	5	5	4
22 Петровић Љубомир	Плавшинци	2	2	2	2	2	2	2	4	3
23 Прица Спасеније	Кореница	2	3	2	2	2	3	2	4	3
24 Радуловачки Живко	Карловци	2	2	3	3	3	3	2	3	3
25 Ранковић Јован	Крушедо	2	4	3	4	4	4	4		4
26 Санадер Стеван	Чортановци	2	2	2	3	3	3	2	4	3
27 Сретлић Ђорђе	Врдник	1	2	1	2	2	2	2	2	2
28 Тошић Љубомир	Љуба	2	4	4	3	4	4	4	4	3
29 Фридрих Људевит	Карловци	3	3	3	4	4	3	3	3	4

Иступили :

30 Бира Дејан, из Осека.

31 Стојановић Живота, из Мачевића, Уг., умро.

VII. разред.

Име и презиме	Место рођења											
		Морал. владанье	Наука хришћ.	Латински језик	Грчки језик	Српски језик	Немачки језик	Истор. и геогр.	Математика	Физика	Филозофска пропедевтика	
1 Алагић Никола . . .	Мазин (Хрв.)	1	2	3	4	3	3	3	3	4	2	
2 *Богојевић Стојан . .	Братуљи (Слав.)	2	2	2	2	2	3	2	3	3	2	
3 Вајдл Ернест	Карловци	3	2	4	4	4	4	4	4	4	4	
4 Војновић Никола . . .	Мазин	1	2	2	3	3	3	3	3	2	2	
5 Георгијевић Свет. . .	Карловци	3	3	3	4	4	4	3	4	4	4	
6 Грбић Емил	Пашијан (Хрв.)	3	2	3	3	3	3	2	3	4	2	
7 Грбић Урош	Карловци	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	
8 Грујић Ђорђе	Вел. Кикинда	2	3	4	4	4	4	4	2	2	3	
9 Давидовић Петар . . .	Бешка	1	2	2	3	2	3	3	3	2	2	
10 Добросављевић Бранко	Скрад (Хрв.)	2	2	3	3	3	3	3	4	4	3	
11 Дорић Живко	Уб (Србија)	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
12 Берман Лазар	Карловци	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
13 Илић Гроздан	Карловци	2	2	4	4	4	4	4		4	3	
14 Јовановић Коста . . .	Петровци	3	4	4	4	4	4	4	4		4	
15 Јовић Владимир	Каћ	3	4	4	5	4	4	4	5	5	4	
16 Кончар Константин . . .	Чортановци	3	3	3	4	3	4	3		4	4	
17 Константиновић Спас.	Чортановци	4	4	4	4	4	4	4		4	4	
18 Кујунџић Богољуб . . .	Лијевно	3	2	2	3	3	3	2	4	3	2	
19 Кујунџић Ристо	Лијевно	3	2	3	3	3	3	3	2	2	3	
20 Лочки Стеван	Бежанија	3	3	4	4	4	4	4	4	4	3	
21 Марић Бранко	Шид	2	2	3	3	3	3	3	4	4	2	
22 Марцикић Тривун . . .	Ст. Паланка	2	2	4	4	4	3	4	4	4	3	
23 Мирилов Бранислав . .	Тител	3	4	3	4	4	4	4	4		4	
24 Муановић Коста	Карловци	2	4	3	4	4	4	4		4	4	
25 Остојић Петар	Карловци	3	3	4	4	4	4	4	4	3	3	
26 Подградски Љубомир . .	Книн (Далм.)	2	3	3	3	3	4	4	4	3	3	
27 Подградски Миливој . .	Книн (Далм.)	2	3	3	3	4	4	4	4	4	3	
28 Поповић Владимир . . .	Никшић	3	4	4	4	4	4	2	3		3	
29 Радуловић Ђорђе	Мохол	3	4	5	5	5	4	5	5	5	4	
30 Симеоновић Јосиф . . .	Карловци	2	2	2	3	2	2	2	4	3	2	
31 *Слијепчевић Илија . .	Хајтић (Хрв.)	2	2	2	3	3	3	2	2	2	2	
32 Стерио Ђорђе	Инђија	2	3	2	3	4	2	3	4	4	3	
33 *Трлајић Светозар . . .	Мохол	2	2	2	3	3	3	2	4	2	2	
34 Шуваковић Стеван . . .	Карловци	2	3	3	4	3	4	4	4	4	4	

Иступили:

- 35 Магарашевић Милан прив., Карловци.
- 36 Максимовић Александар из Земуна.

VIII. разред.

Име и презиме	Место рођења											
		Морал. владање	Наука хришћ.	Латински језик	Грчки језик	Српски језик	Немачки језик	Историја	Географија	Математика	Физика	Филозофска пропедетика
1 Батлић Коста	Карловци	3	4	4	4	4	4	3	3	4	4	3
2 Брзак Стеван	Вогањ	2	2	2	3	3	2	2	2	3	2	2
3 Будисављевић Филип	Јошани	2	2	2	2	2	3	2	2	4	3	2
4 *Варда Милан	Срп. Компоље	2	2	2	2	4	3	2	2	4	4	3
5 Влаховић Симеон . . .	Нештин	2	3	2	3	3	3	3	3	3	3	2
6 Гавриловић Лазар . .	Нерадин	2	4	4	4	3	3	4	3	4	4	3
7 Гаковић Димитрије . .	Руишка (Бос.)	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4	2
8 *Горановић Илија . . .	Дарувар	2	3	3	3	3	3	2	3	4	3	2
9 Десимировић Коста . .	Вел. С. Миклуш	2	2	1	2	3	2	2	2	2	2	2
10 Дотлић Јован	Нерадин	3	4	3	4	4	3	3	3	4	4	3
11 *Дрљевић Секула . . .	Равни (Ц. Гора)	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2
12 Живановић Богдан . .	Голубинци	2	4	4	4	4	3	3	3	4	4	4
13 Магарашевић М. прив.	Карловци		2	2	2	2	2	2	2	3	2	2
14 Максимовић Ђорђе . . .	Вел. Радинци	2	2	2	3	3	3	3	3	4	3	2
15 Малешевић Никола . .	Карловци	2	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3
16 *Маријан Ђуро	Подум (Хрват.)	2	2	3	3	3	3	3	3	4	4	3
17 *Маринковић Ђорђе . .	Сурдук	2	3	3	3	4	4	3	3	3	4	4
18 Маринковић Павле . . .	Даљ	2	3	3	4	4	4	4	3	4	4	4
19 Марцикић Милоје . . .	Ст. Паланка	3	3	4	4	4	4	3	4	4	4	3
20 *Милановић Сава . . .	Болфан (Хрв.)	2	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2
21 *Миљушевић Љуб. . . .	Слуњ (Хрв.)	2	2	3	3	2	3	2	2	4	3	3
22 Момировић Петар . . .	Карловци	2	3	4	4	4	4	3	3	4	4	3
23 Нешковић Димитрије . .	Шид	2	2	1	2	2	2	2	2	3	2	2
24 Николић Коста	Карловци	2	3	4	3	3	3	2	2	4	4	3
25 Петковић Коста	Чортановци	2	3	2	3	3	3	2	3	3	3	2
26 Петровић Коста	Стари Бановци	2	2	3	2	2	2	2	2	3	2	2
27 Половина Никола . . .	Гомирје	2	2	3	3	2	2	2	2	4	4	2
28 Станковић Петар	Голубинци	2	4	3	4	4	4	3	3	4	3	3
29 *Стојков Мојсије	Црна Бара	2	1	1	2	2	2	2	2	3	3	2
30 Трбојевић Урош	Петрово Село Личко	3	4	4	3	4	3	3	2	4	4	4
31 *Хранисављевић П. . .	Митровица	2	3	3	3	4	3	2	3	4	4	3
32 Чобић Душан	Чока	2	4	3	3	4	4	4	4	4	4	3
33 Чушић Илија	Сент-Андрија	2	3	4	3	3	4	3	3	4	3	4
34 Шајковић Виден	Карловци	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4

Иступио:

35 Добројевић Тривун, из Бос. Крупе.

Статистика.

Ученика	У РАЗРЕДУ								СВЕГА
	I	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
1. По броју									
Концем шк. г. 1901/1902 било је	52	52	51	42	30	34	35	18	314
Почетком год. шк. 1902/1903 .	79	46	47	48	40	30	36	34	360
Течајем године дошло	1	—	—	—	2	1	—	1	5
Свега било	80	46	47	48	42	31	36	35	365
<i>Придошлих</i>									
а) у виши разред	74	4	2	3	10	4	—	—	97
б) репетената	—	2	2	1	1	1	—	—	7
<i>Домаћих</i>									
а) у виши разред	—	37	41	41	29	26	35	35	244
б) репетената	6	3	2	3	2	—	1	—	17
Течајем године изостало	6	5	1	3	4	2	2	1	24
Концем 1902./1903. било	74	41	46	45	38	29	34	34	341
Према прош. год. више или мање	+22	-11	-5	+3	+8	-5	-1	+16	+27
<i>Од ових је било</i>									
а) јавних	74	41	45	44	38	29	34	33	338
б) приватних	—	—	1	1	—	—	(1)	1	3
2. По завичају									
Из Хрватске	6	11	4	5	7	5	5	7	50
„ Славоније	47	19	31	31	23	17	17	20	205
„ Угарске	20	5	7	7	4	3	6	5	57
„ Босне и Херцеговине	1	1	2	—	3	4	2	1	14
„ Далмације	—	2	—	—	1	—	2	—	5
„ Иноземства (краљевине Србије и Црне Горе)	—	3	2	2	—	—	2	1	10
3. По вероисповести									
Грчкоисточних	63	40	38	42	35	26	33	34	311
Римокатолика	10	1	7	3	3	3	1	—	28
Грчко-католичке вероисповести	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Еванг. аугсбуршке в.	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Свега	74	41	46	45	38	29	34	34	341

Ученика	У РАЗРЕДУ								СВЕГА
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
4 По годинама									
Од 10 година било је	4	—	—	—	—	—	—	—	4
" 11 " " "	24	2	—	—	—	—	—	—	26
" 12 " " "	26	16	—	—	—	—	—	—	42
" 13 " " "	5	7	15	2	—	—	—	—	19
" 14 " " "	2	10	13	8	—	—	—	—	33
" 15 " " "	—	5	12	12	2	1	—	—	32
" 16 " " "	1	1	5	9	7	10	—	—	33
" 17 " " "	—	—	1	5	11	7	—	—	24
" 18 " " "	—	—	—	3	9	6	6	4	28
" 19 " " "	—	—	—	4	7	2	18	5	26
" 20 " " "	—	—	—	—	1	2	6	17	26
" 21 " " "	—	—	—	—	1	1	3	5	10
Најмлађи имао је год. мес.	10·9	11·3	13·6	14·10	14·9	15·4	17·2	17·10	
Најстарији имао је " "	14·5	16·9	18	19·8	21	21·11	21·11	21·6	
Просечно доба у год.	12·1	13	14·2	16·2	16·7	17·3	18·3	19	
5 По сталежу родитеља									
Велики поседник	—	—	—	1	1	1	1	—	4
Посебник	3	4	—	2	1	2	1	—	13
Обртник, трговац, крамар . .	23	8	10	10	10	5	8	3	77
Државни и зем. чиновник . .	2	13	1	2	3	2	2	2	27
Опћински и прив. чиновник .	5	3	3	—	1	2	1	7	22
Одветник, лекар, мерник . .	1	—	1	—	—	—	2	1	5
Свећеник, професор, учитељ, књижевник	7	8	8	6	4	5	7	4	49
Часник војске, мрнарнице . . .	—	—	—	1	—	—	—	—	—
Сељак	33	15	23	13	18	12	10	17	141
Којима родитељи живе у Кар- ловцима	30	6	14	16	13	13	16	8	116
Којима није жив отац	14	5	9	8	7	1	1	8	53
6. Школарина									
У I. течају плаћали	79	34	37	40	31	22½	29½	25½	298½
У II. течају плаћали	67	29	36	37	29	18½	28	22½	267
У I. течају опроштено	1	12	10	8	11	8½	6½	9½	66½
У II. течају опроштено	7	12	10	8	9	10½	6	11½	74

Ученика	У РАЗРЕДУ								СВЕГА
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
7. Напредак									
У II. теч. шк. год. 1901./1902. после накидних и поправних испита									
I. реда с одликом	5	4	2	9	4	3	6	3	36
I. реда	36	41	44	29	23	31	28	15	247
II. реда	6	2	3	3	3	—	1	—	18
III. реда	5	5	2	1	—	—	—	—	13
Без сведоџбе (неиспитаних)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Свега .	52	52	51	42	30	34	35	18	314
У I. течају шк. г. 1902./1903 добило је сведоџбу:									
I. реда с одликом	2	4	1	3	5	8	3	7	33
I. реда	51	23	24	29	28	15	19	20	209
II. реда	19	13	18	14	7	7	11	7	96
III. реда	5	3	3	1	—	—	3	—	15
Без сведоџбе (неиспитаних)	3	3	1	1	2	1	—	1	12
Свега .	80	46	47	48	42	31	36	35	365
У II. течају шк. г. 1902./1903 добили су сведоџбу:									
I. реда с одликом	5	4	—	2	6	5	3	7	32
I. реда	55	26	34	35	27	20	22	27	246
Привремену (с дозволом поправка)	4	2	3	6	4	3	7	—	29
II. реда	7	3	5	1	1	1	1	—	19
III. реда	3	5	4	—	—	—	1	—	13
Без сведоџбе — неиспитаних	—	1	—	1	—	—	—	—	2
Свега .	74	41	46	45	38	29	34	34	341

О Б Ј А В А.

Школска година 1903./1904. почиње 1. септембра по нов.; 29. 31. августа биће поправни испити, уписиваће се ученици и примати у I. разред, који докажу *крштеним писмом* (а сви, и стари и нови, ваља да га донесу) да су навршили 10 годину, и положе пријамни испит.

У остале разреде примаће се на темељу школске сведоџбе.

Уписнину К 4·20 плаћају само који први пут ступају у гимназију; школарину 24 К на год. сви, осим тога по 2 К на библиотеку и по 4 К у фонд за набавку лекова болесним а сиромашним ученицима.

Ученици похвалног владања и доброг успеха у наукама могу поднети молбеницу, последњу школску сведоџбу и сведоџбу сиромаштва, која не сме бити старија од године дана, преко управе гимназијском патронату до конца месеца септембра ради опроста од плаћања школарине за I. течај (за течај II. до конца фебруара). А могу бити опроштени само доиста сиромашни са сведоџбом I. реда с одликом, доброга I. реда без и једне оцене „довољан,“ и то само за једну годину односно за један течај, ако би дотични ученик пао у II. ред. Првошколцима не опрашта се школарина за I. семестар.

Необлигатни предмети, француски и маџарски језик предају се бесплатно ученицима од IV. до VШ. разреда; гимнастика и армонично појање и певање свима способнима. Родитељима је дужност да своју децу сами доведу, и да им погоде стан у споразуму са управом.

У Карловцима, 21. јуна 1903.

Управа.